Doğan Kardeş

Mart 1962 ★ 125 Kuruş

HAYVAN DOSTLARI

Serdar Doğançay

Betül Er

Levent Nuran

Melek Yıldırım

Nevin Ertan

Nadide Çomakoğlu Zehra Çomakoğlu

Nermin Ulu

Osman Ayaydın

Nurhan Kasparyan

Leyla Karagülle

Levent Çalış

Teoman Ergene

Canan Nigiz

Ahmet Sarıoğlu

Mehmet Sarıoğlu

Lâl Çalak

D. Malinovski

P. Malinovski

Meral Şengenç

Mustafa Demirkanlı

Hüseyin Ersarızeybek

Mehmet Ayaydın

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 516 Mart 1962

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945
Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı İşleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 - Beyoğlu ✱ Yazı işleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası»na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Evlat Sevgisi

Bu sayımızın kapağını Amerikalı Ressam Margaret Keane'in yaptığı bir resim süslemektedir. Annelik duygusunu ve ruh temizliğini çok büyük başarı ile dile getiren bu güzel resmi hepinizin beğeneceğini umuyoruz.

Eşi de tanınmış bir ressam olan Margaret Keane'in sanata meraklı ve kabiliyetli iki küçük kızı vardır. San Fransisco'da yaşayan Keane ailesi sanat başarısının, insan sevgisinin, şefkatin canlı bir örneği sayılmaktadır.

■

YARDIM PAKETLERİ GELMEYE BAŞLADI

Verem Savaş Derneğinden aldığımız haberlere göre, Doğan Kardeş okuyucularının yardım paketleri şimdiden gelmeye başlamış. Buna çok sevindik. Kardeşlerimizin ricalarımıza karşı gösterdikleri bu yakın ilgiye biz de teşekkür ederiz.

Küçülmüş ve kullanılmayan bütün eşyalar onlara muhtaç olan kardeşlere 23 Nisan Çocuk bayramında dağıtılmak üzere şu adrese gönderilirse birçok kardeşlerimizi sevindirmiş olursunuz.

Sevindirin ki, Allah da sizi sevindirsin.

Bayan Hemşire Nermin
Verem Savaş Derneği
Taksim Merkezi — İstanbul
Telefon No. 49 29 73

ZERRİN YAŞAR KARDEŞİN MEKTUBU

Tatil yarışmamızın hikâye türünde en başarılı yazıyı yazan Zerrin Yaşar Kardeşten aşağıdaki mektubu aldık. Bunda Zerrin Kardeş, başarılarının sırlarını da açıklamış oluyor. Bu düşünceyle mektubun bir kısmını buraya aktarmakta fayda gördük.

SEVGİLİ DOĞAN KARDEŞ

«Tatil Arkadaşım» isimli yazımın beğenilmesine çok sevindim.

Karagöz amcanın açıklamasına, Karagözcük'e ve Kaya kardeşe de çok teşekkürler ederim.

Arkadaşlarım ve öğretmenlerim, yazım için beni tebrik ettiler. Ayrıca Doğan Kardeş okuyucularından mektuplar alıyorum. Bunlar, çalışmamı hızlandırdılar.

Hep sade konular arıyorum. Tabiatta ve günlük yaşayışta gördüklerimi not ediyorum. Onları olduğu gibi anlatmıya çalışacağım.

Doğan Kardeş, sana «Kırmızı Balıklar» isimli yeni bir yazımı gönderiyorum. Hoşuna giderse pek sevineceğim.

Zerrin YAŞAR

Kırmızı Balıklar

BİRDEN bir sevinç çığlığiyle uyandım. Kardeşim Nevin, heyecanla, Ünal amcamın İstanbuldan geldiğini ve beraberinde de bir çift kırmızı balık getirdiğini, söyledi. Hemen kalktım. Salonda, masanın üstünde bir kavanoz vardı. İçindeki kırmızı balıkları da gördüm. Pulları, sarı kırmızı renkte idi, pırıl pırıl parlıyordu. Bunlardan birinin burnu beyazdı. Öbürünün siyah noktaları vardı. Beyazlının ismini Gümüş, siyahlınınkini Mercan koyduk. Yanlarına gidince ikisi de kaçtılar. Hızla kavanozun öbür ucuna gittiler. Burunları cama çarptı, ürkmüşlerdi.

İkisi bir arada çok güzel yüzüyorlardı. Bazan biribirleri ile burun buruna geliyorlar, bazan da kuyrukları ile vurarak sanki kavga ediyorlardı. Bütün bunlar çok hoşuma gitti. Hemen Ünal amcamın odasına gittim, teşekkür ettim.

Aradan günler geçti. Babam, balıklara küre biçiminde bir akvaryum almıştı. Ben, bahçeden topladığım çakıl taşları ile dibini süsledim. Balıklara nasıl bakılacağını bilmiyorduk. Onlara ait kitaplar aldık. Balığın dengeli bir akvaryum istediğini öğrendik. İçine su bitkileri koyduk. Yem olarak galeta tozu, irmik, ince kıyılmış kara et, veriyorduk.

Yazan:

Zerrin Yaşar

Bir akşam su içmeğe kalkmıştım. Balıklara da baktım Biri yoktu. Yaklaştım, Mercanı göremedim. Şaşırmıştım. Ne olmuştu? Çok bağırmışım; annem, babam ve kardeşim, hepsi uyandılar. Parmağımla akvaryumu gösterdim. Annem «Balık sıçramıştır» dedi. Her yanı aramağa başladık. Onu, masanın altında hareketsiz bulduk. Ben ve kardeşim ağlıyorduk. Babam Mercanı eline aldı. Balık kuyruğunu hafifçe çırpıyordu. Hemen suya attık. Mercan yeniden canlandı, ağzını açıp kapadı, nefes almağa başladı... Yüzmesi de düzeldi. Gümüş de bu işe sevinmişti. Etrafında yüzüp duruyordu. Biz de ağlamamızı kesmiştik. Sevinçle sıçrıyorduk.

Su içmek için kalkmış olmasaydım, Mercan şimdi ölmüş olacaktı. Onu kurtardığı için Allaha çok dua ettim.

★

DOĞAN KARDEŞ — Tatil yarışması için bize en iyi yazıyı yollıyan Zerrin Yaşar Kardeş'i aşağı yukarı bütün okuyucularımızın tanımış olduklarını sanıyoruz. Hiçbir yapmacığa ve özentiye kaçmadan tabiatı ve yaşadığı hayatı en sade ve en canlı bir şekilde anlatabilen bu kardeşi candan kutlar, ilerde kendisinden daha başarılı eserler bekleriz.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Başkalarını sevindirmenin heyecanı

Karagözcük — Babacığım, bugün sınıfta, yoksul kardeşlere hediye paketi konusu üzerinde konuştuk.

Karagöz — Ya bak sen de daha paketini hazırlamadın değil mi?

Karagözcük — Nisan'a kadar daha vakit var diye hazırlamadım.

Karagöz — İşte biz hep böyleyiz. Önümüzde daha vakit var diye son dakikaya kadar bekler dururuz

Karagözcük — Sınıfımızda da daha kimse peketini hazırlamamış.

Karagöz — Ne fena, ne fena.

Karagözcük — Öğretmen de kızdı. Niçin son dakikayı bekliyorsunuz? diye bize çıkıştı.

Karagöz — Yerden göğe kadar haklı. «Bugünün işini yarına bırakma» demişler. Biz hep bunun tersini yapıyoruz. İşlerimizi hep yarınlara bırakıyoruz.

Karagözcük — Öğretmenimiz, «yoksul kardeşleri sevindirmenin heyecanını duysanız, böyle tembellik etmezsiniz. Yoksulluğun ne demek olduğunu bilmiyorsunuz da, onun için böyle gevşek davranıyorsunuz» dedi.

Karagöz — Çok iyi demiş. Aferin o öğretmene.

Karagözcük — Sonra da hemen sordu: «Evinizde küçülmüş veya kullanmadığınız ne gibi eşyalarınız varsa söyleyin bakayım» dedi. Hepimiz aklımıza gelenleri söyledik. Öğretmen de bir bir not etti.

Karagöz — Sonuç ne çıktı?

Karagözcük — Sorma babacığım, biz sınıfta 65 çocuğuz. Hepimiz küçülmüş veya kullanmadığımız eşyalarımızı söyledik. Sonuç hayret edilecek kadar çok çıktı. Bak ben not ettim, sana söylersem şaşıracağından korkarım.

Karagöz — Söyle söyle meraktan çatlıyacağım.

Karagözcük — 45 tane ceket pantolon, 32 süveter, 27 eteklik, 29 başlık, 52 pabuç, 29 terlik, 18 eldiven, 92 okul kitabı, 23 oyuncak.

Karagöz — Gördünüz mü bak, bir mahalle çocuğu sevindirecek kadar hediye

Karagözcük — Biz de şaşa kaldık doğrusu. İnsan, benim bir tane ceketimden iki tane kitabımdan ne çıkar diye düşünüyor. Hattâ bunları vermeye utanıyor.

Karagöz — İşte asıl mesele burda ya.

Karagözcük — Öğretmen de öyle dedi. Sıkılmayın, utanmayın dedi. Verin, neniz varsa verin dedi. Gördünüz, hepsi bir araya gelince ne çok şey toplanıyor. Bunlar sandıkta, sepette duracağına, birçok yoksul çocuğun işine yarasın, daha iyi değil mi?

Karagöz — İşte elbirliğinin de kuvveti burada ya. Tek tek parçalar bir araya toplanınca bir alay eşya yapar. Bunlar da birçok kardeşi sevindirir. Fena mı?

Karagözcük — Yarından tezi yok, evde küçülmüş, kullanılmayan ne varsa hepsini okula götüreceğim, okulumuzun hediye paketine koyacağım. Bizim okulun paketi, hediye paketlerinin en zengini olacak inşallah.

Karagöz — İnşallah yavrum, öteki okullardaki kardeşler de aynı şeyi yaparlarsa sevinen yoksul çocukların sayısı da çoğalır

İLKBAHAR

Mis gibi kokulu, ağaçlar çiçekler,
Güneşli havada, oynamak ne güzel şey,
Bahar kokuyor her taraf
Yemyeşil otlar.

Dağlar masmavi görünüyor
Bulutlar hiç yok
Masmavi gök.

Çimenler üzerinde
Kuzular meliyor,
Çoban güzel kavalını,
Onlara çalıyor, dinletiyor.
Seneler biribirini kovalıyor,
Her sene bir ilkbahar geliyor.

Serpil Kenber BAŞAK

Bir İsviçre Hikâyesi

Deri Pantolon

HERMAN kendi kendine «Ah ne olur izin verseler de deri pantolonu bu yılki müzik bayramında ben de giyebilsem. Yarın kıra çıktığımızda babamdan bir kere istiyeyim. Belki de beni kırmaz» diye mırıldanıyordu.

Kırmızı yanaklı İsviçreli çocuk, kucağında getirdiği odunları ocağın başına koyup pırıl pırıl mavi gözlerini annesine dikti. Heyecanla, «Müzik şenlikleri öbür gün başlıyor» dedi.

Annesi oğluna düşünceli düşünceli baktıktan sonra, «Oğlum babanın sözlerini hatırla. İlkbaharda ağabeyinle birlikte köyden ayrılmadan önce ne demişti? Unutma bu yaz deri pantolonu giyecek kadar değil, ev işlerine yardım edecek kadar büyüdüğünü ispat etmen gerekiyor Döndüklerinde, senin işleri iyi çevirdiğini görürlerse, belki ona da izin verirler...» dedi.

Bunun üzerine Herman annesinin sözünü keserek yaptığı işleri sıralamağa koyuldu. «Odun sepetini doldurdum.» Sonra başını önüne eğdi. Her zaman odun sepetini doldururdu. Annesi ne isterse koşa koşa gidip getirir yahut alırdı. Ama şimdi şarkı söyleme zamanıydı.

Koşarak evden çıktı. Köyün meydanında müzik öğretmenlerinin yönetiminde halk şarkıları söyliyen çocuk korosuna katıldı.

Şarkı söylemek Hermanın en çok sevdiği şeydi. Ayrıca İsviçre dağlarında çalınan, o boyu bir insanınkine yaklaşan pipo biçimli boruyu kullanacağı günün gelmesini dört gözle bekliyordu.

Bu arada üç gün sürecek olan yaz müzik bayramını da iple çekiyordu Nasıl çekmesin ki, o gün herkes şarkı söyliyecek, o kocaman boruyu öttürecek, kısaca her taraf cıvıl cıvıl olacaktı. Ayrıca Herman çocuk korosuna katılacaktı Çobanların yarışmasına da katılmayı aklına koymuştu ama bunu herkesten gizliyordu. Eğer söyleseydi mutlaka annesi böyle şeyler için daha yaşının küçük olduğunu ileri sürerdi. Bu yarışmaya girebilmesi için deri pantolonu giymesi de gerekiyordu.

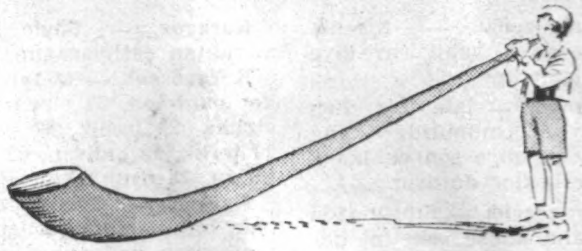

Özel bir şekilde yapılan bu kısa deri pantolon bir ailede babadan oğula kalırdı

Herman'ın babası çocukken onu giymiş, sonra ağabeyi Hans'a bırakmıştı... Şimdi artık sıra kendine gelmişti. Babası, «Yetişkin bir insan oldun, artık giyebilirsin» dediği gün yıllardır özlemini çektiği şeye kavuşacaktı

Ertesi sabah uyandığında yağmur damlaları çatıyı, pencereleri dövüyordu. Kahvaltı ederlerken annesi endişeli endişeli, «Korkarım bütün gün hava böyle gidecek» diye söyleniyordu. «Babanla ağabeyine yemek götürmek lâzım ama bu yağmurda Alplere kim tırmanacak? Üstelik yarınki müzik bayramı için verilecek şölenin yemeklerinin hazırlanmasına yardım etmeğe de söz verdim Şimdi ne yapacağımı şaşırdım kaldım.»

Herman «Belli olmaz belki de açılır» diye annesini teselliye çalışırken bir yandan da kara kara düşünüyordu. O gün ya kendisinin ya da annesinin dağa tırmanması gerekiyordu, yoksa babasından deri pantolonu giyme izinini koparma ümidi de suya düşecekti.

Aksilik bu ya, sabahtan akşama kadar aralıksız olarak bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı Herman, deri pantolonu sakladıkları oymalı sandığa bakıp bakıp içini çekiyordu Parlak düğmeli kahverengi pantolonu oradan çıkarıp doya doya seyretmeğe can atıyordu. Ertesi gün de babasının izni olmadan giyse ne olurdu sanki? İyi ama deri pantolonu ailesinden giyme izni almamış birinin yarışma hakemleri karşısında ne değeri olurdu ki?

Böylece bir gün daha geçti. Yarışma sabahı gelip çattı. Hava öylesine güzelleşmişti ki, etraf günlük güneşlik, pırıl, gök masmaviydi.

Annesinin yine canının birşeye sıkıldığı düşünceli halinden anlaşılıyordu. Bir ara, «oğlum, ikimizden birinin mutlaka dağdaki otlağa kadar gitmemiz gerekiyor. Onları orada daha fazla yiyeceksiz bırakamayız. Biliyorsun bir dakika boş vakitleri yok. Hayvanlara bakıyorlar, peynir yapıyorlar. Buradaki yemeğine de ben göz kulak olacağım.»

Herman yutkundu. O gün Koro çalışmalarına gitmese kimse farkına bile varmazdı. Çobanların katılacağı yarışmaya girecek kimseleri hakemler o sabah seçeceklerdi. İri mavi gözlerini kırpıştırarak, «Anne, yemeği ben götüreceğim. Ben yalnız başıma gidecek kadar büyüdüm artık» dedi.

Yarışmaya katılma ümidi suya düşmüştü ama dağa tırmanmağa başlayıp tertemiz havayı ciğerlerine doldurunca bütün üzüntülerini unutuverdi.

Ekmek, meyva, kuru yiyecek dolu küfe sırtına kayışla bağlı, ayağında altı kabaralı pabuçları durmadan tırmanıyor tırmanıyordu.

Köy gözden kaybolunca gür sesiyle İsviçre çobanlarının özel türküsünü tutturdu. Dağlara çarpıp yankısı kulağına geliyordu. «Yo del oh-oh-oh! Ooodle, oo-oo-oo!»

Dağa epeyce tırmanacaktı. Artık yolu kaybetme tehlikesi de yoktu Hava açık olduğundan dağdaki otlaklar kolayca görülüyordu.

Biraz yürüdükten sonra gelişi güzel çatılıvermiş bir kulübeye rasladı. Burası babasıyla, Hans'ın yazın oturmak için yaptıkları barınaktı. August, kulübeye heyecanla girince babası ile ağabeysini karşısında gördü. Hans telâşlı telâşlı «Annemin pişirdiği ekmekler gözümde tütüyor, iki gündür süt içmekten, peynir yemekten usandım. Annem nerede?» diye sordu.

Herman başını kaldırıp göğsünü kabartarak:

«Ben yalnız geldim» dedi.

August akşamki şölende verilecek yemekleri pişirmek için kaldı.

Babası Herman'ın sırtını okşayıp «Yalnız ha!» diye söylendi. «Demek benim oğlum da artık koskocaman bir adam olmuş. Düş önüme öyleyse benim de sana verilecek bir armağanım var.»

İçeri girdiler. Babası ufak bir bavul açtı ve ne çıkardı biliyor musunuz? Deri pantolonu. «Al şunu bir giy bakalım. Sana olacak mı» dedi. Herman «ben de... ben de» diye kekeledi. «Bunu evdeki oyma sandıkta sanıyordum.»

Yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Babasına danışmadan onu sandıktan çıkarıp giymeyi aklından geçirdiğini bir türlü söyliyemiyordu.

Babası gülerek, «Neyse» dedi, «sen şunu bir giyiver. Ben senin deri pantolonu bu yaz hakedeceğini bildiğimden onu elimle sana teslim etmek için buraya getirdim.»

Herman'ın sevincine diyecek yoktu. Uçarcasına evin yolunu tuttu. Sanki bir rüya ülkesine girmiş gibiydi. Eve gelince annesinin verdiği haber onu büsbütün şaşırttı. Annesi şövle birşey işitmişti: Müzik bayramına katılacak çobanların seçimiyle uğraşan hakemler o sabah dağlardan kulaklarına gelen çoban sesine hayran kalmışlar, hemen her tarafa şöyle haber salmışlard:. «O sabah dağa çıkan çoban, denemeye katılmamışsa da geceki elemelere girebilir.»

Herman tatlı tatlı güldü. «Anneciğim, sabahleyin duydukları ses benim sesimdi. Demek bütün rüyalarım gerçekleşiyor. Seçiciler beni yarışmaya davet ettiler, babam da deri pantolonu bana teslim etti. Artık hiçbir eksiğim yok. Çok bekledim ama bütün isteklerim yerine geldi. Bak unutuyordum. Daha hepsi değil Bir tanesi kaldı. O da yarışma birincisi olmak tabii.»

Durmadan ve dinlenmeden çalışan organımız

YÜREK

★ **1628 de İngiliz doktoru William Harvey'in buluşuna kadar hiç kimse yüreğin bir tulumba gibi çalıştığını, kanın damarlarda durmadan dolaştığını bilmiyordu.**

★ **Kan, yaşıyabilmemiz için gerekli maddeleri vücudun her tarafına ulaştıran bir tren gibidir.**

VÜCUDUMUZU bir makineye benzetirsek yüreğimizi de bunun en önemli parçası saymamız gerekir. Çünkü kanın vücudumuzda dolaşarak en ufak hücrelere kadar gitmesini sağlar. Bu konuda akla şöyle bir soru gelebilir. «Peki kanın ödevi nedir? Vücutta durmadan dolaşması niçin bu kadar önemli ve gereklidir?»

KANIN VÜCUTTAKİ ÖDEVLERİ

Kanın çok çeşitli ve yaşamamız için son derece önemli ödevleri vardır.

Her şeyden önce kan bir taşıyıcıdır. Başka bir deyişle kan vücudun çalışması için gerekli maddeleri vücudun her tarafına ulaştıran bir tren gibidir. Vücudumuzdaki milyarlarca hücrenin her biri, üstlerine düşen görevleri yapabilmek, yani çalışabilmek için yiyecek maddelerini yakmak zorundadır. Bunları da hücrelere kan taşır. Resimde bu besin maddelerinin nereden alınıp, nerelere taşındıkları gösterilmektedir.

Kanın bütün işi vücuttaki hücreleri beslemektir. Hücreler çok küçük olduklarından resimde gösterilebilmeleri için iyice büyütülmeleri gerekmiştir. Kan damarları dokular arasında, deri altında ve bezlerin etrafında çok incelerek bir ağ meydana getirecek şekilde dağılırlar. Bu ince damarlara kılcal damarlar denilir. Yürekten çıkan temiz kan kılcallara atar damarlarla taşınır. Hücrelerde

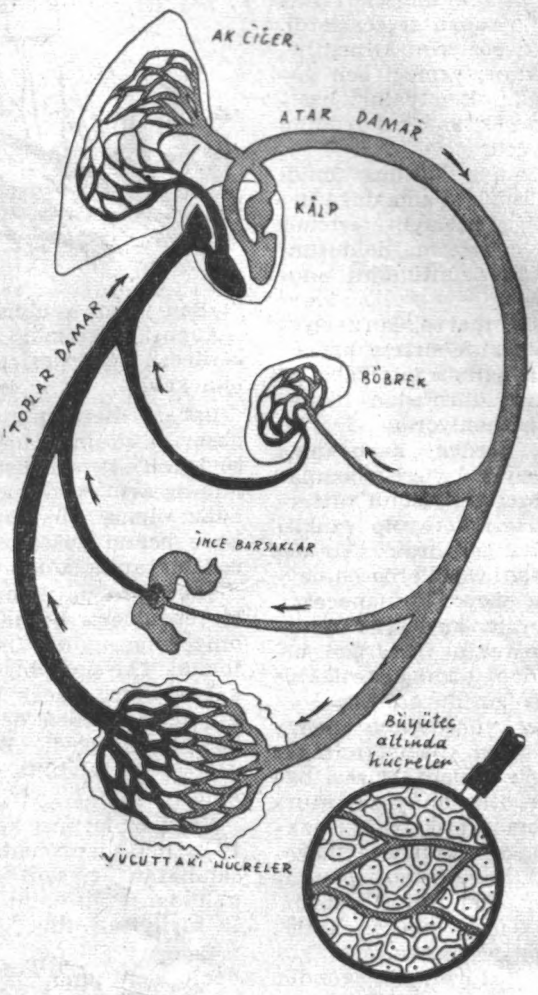

yakıldıktan sonra kirlenen kanı, temizlenmesi için tekrar yüreğe getiren damarlara da toplar damar denilir.

Kan, akciğerlerden solunumla gelen oksijeni, ince barsaklardan da tümörler tarafından emilen sindirilmiş besi maddelerini alır. Bu besinler yediğimiz şeylere hiç benzemezler. Unutmayın ki, sindirim sistemimiz yediklerimizi ince barsakların çeperlerindeki hücrelerden geçebilecek kadar küçük parçacıklar haline getirmiştir. Bu yüzden kan kıvamlı bir şurup şeklindedir.

Kanın önemli ödevlerinden biri de hücrelerdeki artık maddeleri geri almasıdır. Bu artıkların en başında gelen karbon dioksit, ciğerlere; diğerleri de idrarla vücuttan dışarı atılsınlar diye böbreklere taşınırlar.

KAN DOLAŞIMI

Hem hücrelere besi maddeleri ve oksijen götürmek hem de yanma sonunda meydana gelen artıkları atmak için kanın vücutta durmadan akciğerlerden hücrelere, hücrelerden akciğerlere gidip gelmesi gerekmektedir. Biz buna kan dolaşımı adını veriyoruz. Kan, yürek ve bütün dolaşım sistemi, vücut denilen makine için son derece önemlidir. Bilim araştırmaları sonunda, bugün dünyada herkes bunlar hakkında kesin ve doğru şeyler bilmektedir. Eğer bilmiyorlarsa kesin ve doğru bilgi edinecekleri birçok kaynaklar vardır. Ama 1628 de İngiliz Doktoru William Harvey'in buluşuna kadar hiç kimse yüreğin bir tulumba gibi çalıştığını, kanın damarlarda durmadan dolaştığını bilmiyordu.

ATAR ve TOPLAR DAMARLAR

İşin garibi hayatın temel taşı olan kan dolaşımının esaslarının ortaya atılmasından 1600 yıl önce tıp bilimi gelişmeğe başlamıştı. Yüzyıllar boyunca araştırmacılar ölmüş hayvanlar üzerinde yaptıkları incelemeler sonunda bunların yüreklerinde bir takım damarların toplandığını bulmuşlardı. Yüreğin sol tarafından çıkanlara «atar damar», lâtince hava taşıyan anlamına gelen «arter» denilmişti. Yüreğin sağ tarafındakilere de toplar damar adı verilmişti. Yüreğin muntazam aralıklarla çarptığını da biliyorlardı ama bunu bazı sihirli kuvvetlerin işi zannediyorlardı.

Daha sonraları atar damarlarda hava değil de kan bulunduğu ispat edildi. William Harvey kanın vücutta dolaştığını nasıl meydana çıkardı?

HARVEY'in İNCELEMELERİ

Harvey her şeye meraklı bir kimseydi, incelemeleri sonunda eski inançları kökünden söken yepyeni bir gerçeği herkese kabul ettirdi. Çeşitli hayvanların göğüs boşluklarını açarak canlı vücutlarda çarpan yürekleri gözledi. Domuz, koyun, yılan ve kurbağa yürekleri üzerinde incelemeler yaptı. Bu çalışmalar sonunda yürek çeperlerinin kaslardan meydana geldiğini, yüreğin de çarpışında tıpkı diğer kaslar gibi hareket ettiğini, yani sıkışıp genişlediğini, yüreğin alt kısmının her sıkışmasının toplar damarları şişkinleştirdiğini anlamıştı. Bu da yüreğin damarlara kan veren bir tulumba gibi çalıştığını gösteriyordu.

William Harvey bu tulumbanın kanı damarlara verme hızını da hesaplamıştır. Önce bir koyunun yüreğinin büyük kulakçığında ne kadar kan bulunduğunu ölçmüş bunun aşağı yukarı 85 gr. kadar olduğunu bulmuş, sonra şöyle bir hesap yapmıştı:

Hayvanın yüreği bir saatte 2000 kere çarpıyordu. Her vuruşta damarlara 25-30 gr. kan verse bir saatte yüreğin 60.000 gr. kanı pompaladığı ortaya çıkıyordu. Bu da hayvanın bütün ağırlığından fazlaydı. Bu kadar çok kan nereye gidiyordu? Bu hesaplamalardan şu sonuca varmıştı. Demek ki, kan vücudu dolaşıp kalbe gelmekte, buradan tekrar damarlara dağılmaktadır. Doktor Harvey kan dolaşımını nasıl bulduğunu şöyle açıklamıştır. «İşe kanın bir daire etrafında dolaşıyormuş gibi bir hareket yapıp yapmadığını düşünmekle başladım. Sonunda gördüm ki, yüreğin sol tarafının hareketinin etkisiyle atar damarlara itilen kan bütün vücudu dolaşmakta, sonra toplar damarlara geçip böylece tekrar yüreğe dönmektedir.»

KİM BİLİYOR?

1. **Sülügen nedir?**
2. **Dünyadaki en büyük ada hangisidir?**
3. **Hangi besin maddeleri vücudun büyümesini ve onarımını sağlarlar?**
4. **Rüzgârların yönünü gösteren alete ne denilir?**
5. **Klorofil nedir?**
6. **Hayvanlar âleminde yaşlılıktan ölmiyeni var mıdır?**

(Cevabı S. 39 da)

Eskimoları ne kadar tanıyoruz?

Yaşayışları en dikkate değer insan topluluklarının başında eskimolar gelmektedir. Bilindiği gibi Kuzey kutbu bölgesinde yaşıyan halka bu isim verilmektedir. Eskimolar Grönland'dan Bering boğazına kadar uzanan sahillerde ve Sibirya'nın Kuzey Buz Denizi kıyılarında otururlar.

Bu yazıda Hudson körfezindeki bir adada eskimolar arasında birkaç ay geçiren, onları yakından tanımak fırsatını bulan bir araştırıcının gözlemlerini okuyacaksınız.

YAŞAYIŞ ÖZELLİKLERİ

Bu insanların hepimizin örnek alması gereken bazı özellikleri vardır. Meselâ, bunlar daima neşeli, hayatlarından memnun ve ellerindekiyle yetinen kimselerdir. Elleri açık, tokgözlü, iyiliksever kişilerdir. Kelimenin tam anlamıyla karagün dostudurlar. Varlarını yoklarını sıkıntıdakilerle paylaşırlar ve onların üzüntülerine ortak olmaktan çekinmezler. Son derece barışsever kimselerdir. Harbin adını bile duymak istemezler. Onlara göre savaş, ülke ve kuvvet üstünlüğü kazanmak için çare olmadığı gibi insanları saadete ulaştıran yol da değildir. Yaratma güçleri kuvvetlidir. Karşılaştıkları güçlükleri yenmekte gerçek bir dehaları vardır. Belki dünyanın diğer taraflarında oturanlar eskimoların çok ağır hayat şartları altında yaşadıklarını sanırlar. Ama onların kendi durumlarından en ufak bir şikâyetleri bile yoktur; başka türlü bir hayatı akıllarından bile geçirmezler.

ESKİMOLARDA ÇOCUK

Eskimo topluluklarında çocukların apayrı bir yeri vardır. Büyüklerinden son derece anlayış görürler. Hemen hemen hiç azarlanmazlar, dayak cezası diye bir şeyin olduğunu bilmezler bile. Bunlar ekseriya kendileri icat ettikleri oyunları oynıyarak vakitlerini eğlenceyle geçirirler. Anneler veya ablalar, bebekleri sırtlarında taşırlar ve onları her gittikleri yere götürürler. Büyük çocukların pek fazla hürriyeti vardır, hattâ aileyi ilgilendiren konularda onların da fikirleri alınır.

Eskimolar için beraberlik bir kelime olmaktan çok yaşayışlarının bir özelliğidir.

ESKİMO KELİMESİNİN ANLAMI

Eskimolar kendilerine «insan» anlamına gelen «İn' nuit» derler. Eskimo kelimesi Amerika yerlilerinin onlara taktığı bir addır. Bu da «çiğ et yiyen» demektir.

Bunlar, deniz aygırı, vahşi ren geyiği avlıyarak geçinirler. Kışın denizdeki buzlar arasından balık yakalıyabildikleri gibi yazın da tilki, tavşan, kuş avlıyabilmek için epeyce uzaklara açılırlar. Yiyecekleri arasında hiçbir sebze yer almaz. Yemeklerinin çoğu bize acayip gelebilir ama eskimolar onları seve seve yemektedirler.

NELER GİYERLER

Giyinişleri de bizimkine hiç benzemez ama elbiseleri çevrelerinin şartlarına son derece uygundur. Parka denilen vahşi ren geyiği derisinden yapılmış elbiseler giyerler. Kazak gibi baştan geçirilerek giyilen bu elbiselerin önleri tamamen kapalıdır. Kutup bölgesine ayak bastığımda eskimoların, elbiselerime bakıp da niçin

HANGİSİ DOĞRU'nun CEVAPLARI

1 — Karbon monoksit, 2 — Yerçekimi, 3 — Takım yıldız, 4 — % 60, 5 — Tuz, 6 — Kırmızı - Yeşil.

alaylı alaylı güldüklerini içlerinden biri ceketimin önündeki fermuarı gösterinceye kadar bir türlü kavrıyamamıştım. Sonra bana bu derece soğuk bölgelerde fermuarın elbiselerin önlerini kapatmakta kullanılamıyacağını, çünkü soğuğun deliklerden içeriye kolayca girebileceğini söylediler.

DONMAMAK İÇİN

Soğuktan donma tehlikesine karşı koymak onların en büyük problemlerinden biridir. Bilhassa geceleri daha çok önem kazanan bu meseleye şu çareyi bulmuşlardır! Kar içinde oydukları kulübeler ve üstüne kutup ayısı postları serilmiş buzdan bir yatakta uyurlar. Üstlerindeki elbiseleri çıkarıp hayvan derileriyle iyice sarınırlar. İşte bu tüylü postlar onları donmaktan korur.

EVLERİNİ NASIL YAPARLAR?

Kanada Eskimolarının kar içine oyulmuş evleri mimarlıkta kilit taşı diye adlandırılan ve uygarlığımızın Eskimolardan çok daha sonra bulduğu bir sisteme göre yapılmıştır. Buzlaşmış kar blokların çapları yükseldikçe küçülen eş merkezli daireler halinde dizerler. Bunların en üstüne kilit taşı denilen kar blokunu koyarlar. Bu blok diğerlerini yerli yerinde tutar. Böyle bir kar evi bir iki saatte yapılabilir Böyle bir yapı tarzı, kar ve soğuktan korunmak için yine karın kendisinden faydalanılması temeline dayanmaktadır.

Ama yeryüzündeki Eskimoların hemen hemen yarısı kardan yapılmış evleri görmemişlerdir bile. Meselâ Alaska'dakiler bu çeşit evleri bilmezler. Yine yeryüzündeki eskimoların dörtte biri yalnız kış aylarını bu türlü barınaklarda geçirirler.

Eskimoların aralarındaki fikir anlaşmazlıklarını çözmek için özel bir usulleri vardır. İki kişinin anlaşamadığı bir mesele varsa civardaki herkes toplanır İkisi bunların önünde birbirleriyle tartışarak haklarını savunurlar. Bu tartışma iki kişiden birinin dinleyicileri kendisinin haklı olduğuna inandırmasına kadar sürer. Kanada eskimolarını görmeğe gittiğimde mevsim kıştı. Etraf göz alabildiğine uzanan donmuş karlarla kaplı uçsuz bucaksız bir kara parçası gibi görünüyordu Üstünde yer belirten hiç bir işaret bulunmayan bu sonsuz beyazlıkta birbirlerine yakın bir yerden diğerine gitmek bile hayli güç bir şeydi.

Eskimo arkadaşım Gulik, bir keresinde, beni de ava götürdü. Tilki avlamak için daha önceden tuzaklar hazırlanmıştı. Bunların aralarındaki uzaklık epeyceydi. Gulik üzerinde tek bir iz bile bulunmıyan beyazlıkta kızak köpeklerini son derece ustalıkla idare etmesine rağmen koskoca günde ancak on tuzağı kontrol edebildik.

Burada kış ayları çok uzundur ve bu arada eskimolar güneşin yüzünü hiç görmezler. Ama ilkbahar dünyanın her tarafına olduğu gibi kutup bölgelerine de güzel yenilikler getirir

DÜNYA'nın dört bucağından

Yıllarca sonra bulunan saat

İngiltere'de Sandra adlı bir kız, tatilini geçirdiği bir kasabada deniz kıyısında dolaşırken bir altın kol saati bulmuştur. Bunun üstünde sahibinin ismi yazılı olmakla beraber adresine ait en ufak bir ip ucu yoktu.

Kız hemen bir gazeteye ilân vererek bunu kaybedeni aramağa koyulur. Çok geçmeden saatin sahibi bulunur. Bu saat bir baba yadigârı idi. Babası 21 yaşındaki oğluna 1913 yılında bunu hediye etmişti. Bir iş adamı olan genç, kolunda saat olduğu halde 1930 yılında çocuklariyle birlikte o kasabaya tatilini geçirmeğe gitmiş, bir gün denize girerken çıkardığı saatini bir daha bulamamıştı.

Dünyanın da Kuyruklu Yıldızlarınki gibi kuyruğu var mı?

Amerikalı iki astronom dünyanın toz parçalarından ve bir de gazlardan meydana gelmiş kuyrukları olduğunu ileri sürmektedirler.

Kaliforniya üniversitesinden Dr. John C. Brandt ve Dr. Paul W. Hodge toz parçacıklarından oluşmuş kuyruğun güneşin radyasyon basıncı tarafından tıpkı kuyruklu yıldızlarınki gibi hareket etttirildiğini belirtmektedirler. Dünyanın kuyruğu olduğu fikrini peyklerin verdiği ölçülerden, yer küreyi saran yoğun bir toz tabakasının keşfi takip etmiştir. Bu astronomlar toz kuyruğun güneşin radyasyon basıncı etkisiyle bu toz tabakasından savrulan parçacıklardan meydana geldiğini söylemektedirler.

★★★★★★★ Karanlık dünyaları aydınlatan bir buluş ★★★★★★★

● ● ● KÖRLER ALFABESİ ● ● ●

Bir kaza sonunda gözlerini kaybetmiş Louis Braille'in hazin fakat başarılı hayat hikâyesi

KÖRLERİN elle yoklanarak okunan özel bir yazıları olduğunu hepiniz bilirsiniz ama bu sistemin kimin tarafından ve nasıl bulunduğunu pek az kimse duymuştur.

Bu özel alfabe Louis Braille'ın kıymetli bir eseridir. Şimdi bu çok yararlı buluşun meydana çıkışını inceliyelim:

LOUIS BRAILLE GÖZLERİNİ KAYBEDİYOR

1812 yılında Fransa'da ufak bir kasabada Louis Braille adlı küçük bir çocuk oturuyordu. Louis'nin babası saraçtı. Bir gün çocuk dükkânda oynarken babasının takımlarını karıştırmağa başladı. İçlerinden sivri uçlu bir âlet seçip onunla oyalanmağa koyuldu. Etrafta koşarken düştü, elindeki sivri şey gözüne giriverdi. Az sonra da iki gözü birden kör oldu. O sırada yedi sekiz yaşlarındaydı Artık değneksiz yürüyemez olmuştu. Sokaklarda değneğiyle yol bulmağa çabalıyan bu çocuğu gördükçe kasabada herkesin içi parçalanırdı.

KÖRLER OKULUNDA

Birkaç yıl sonra Louis Paris'te bir körler okuluna yazıldı. Burada okuma öğrendi Artık parmakları ile dokunarak alfabedeki harfleri tanımaya başlamıştı Bu öğretim usulü çok ilkeldi. Çünkü körlerin okuyabilmesi için harflerin dört beş cm. kalınlık ve büyüklükte olması gerekiyordu. Kısacık bir yazı her birinin ağırlığı 3-4 kiloyu bulan birkaç kitap oluveriyordu.

Daha sonra Louis bu okula öğretmen oldu. En büyük amacı körlere daha iyi bir okuma usulü bulmaktı ama bu da öyle pek kolay bir iş değildi.

Bir gece evde otururlarken babasına, «Körler, dünyadaki en yalnız, en kimsesiz insanlardır» diye o sırada hissettiği şeyleri söylemeğe başladı. «Seslerinder kuşların cinsini ayırt edebiliyorum. El yordamıyla ev içinde de dolaşabiliyorum. Ama dünyada işitemediğim ve elimi süremediğim binlerce şey var. Ancak kitaplar körleri aydınlığa kavuşturabilir. Ama ne yazık ki elde bizim derdimize çare olacak kitap yok.»

KARANLIKTA OKUMA USULÜ

Bir gün bir arkadaşıyla bir lokantada oturuyorlardı Arkadaşı alçak sesle Louis'ye gazete okuyordu. Bir ara Louis dikkat kesildi Çünkü okunan yazı bir Fransız yüzbaşısının buldu-

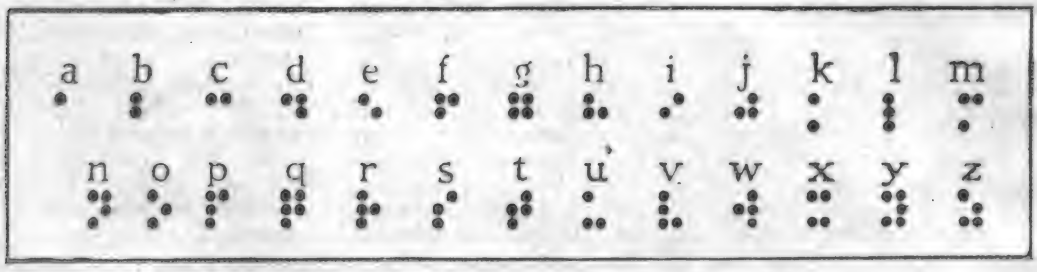

Körler alfabesi kalın kâğıtlar üzerine oyulmuş noktalardan meydana gelmiştir.

ğu, geceleyin karanlıkta okuma usulünden bahsediyordu. Yüzbaşı, «Gece yazısı» adını verdiği bu buluşunda, telgrafta olduğu gibi noktalar, çizgiler kullanıyordu. Bunlar kâğıt üzerine kabartma şeklinde yazıldığından elle dokunularak okunuyordu. Louis bunu duyunca çok heyecanlandı. Topluluk içinde olduğunu unutarak bağıra bağıra konuşmağa ve yüksek sesle ağlamağa başladı.

Arkadaşı, ona böyle birdenbire ne olduğunu anlıyamamıştı. «Louis ne oldu? Herkes bize bakıyor, ne olur kendine gel» diye yalvarmağa başladı. Ötekinin hiçbir şeyi duyduğu yoktu. Büyülenmiş gibiydi. Heyecanla «Nihayet körlerin en büyük derdine bir çare buldum. Şimdi artık bütün körler aydınlığa kavuştu sayılır» diye kendi kendine söyleniyordu.

Hemen ertesi gün bir arkadaşını da yanına alarak doğruca yüzbaşının evine gitti. Ona, buluşuna ait bir çok sorular sordu. Adam, kalın kâğıt üstüne sivri uçlu bir âletle noktalar ve çizgiler açtığını ve kullandığı işaretlerin anlamlarını uzun uzun anlattı. Tesadüfe bakın ki, yüzbaşının bu işte kullandığı sivri uçlu âlet, yıllarca önce Louis'nin gözünün kör olmasına sebep olan şeyin tâ kendisiydi.

Louis adamdan istediklerini öğrendikten sonra bu usulü körlere yararlı bir hale getirmek için çalışmağa koyuldu. Kâğıt üzerinde çeşitli şekillerde noktalar ve çizgiler yaptı. Sonunda en uygun, en kullanışlı ve basit olan şekli buldu. Ufacık bir yere altı delik açıyor sonra bu altı deliğin durumunu düzenliyerek 63 değişik işaret elde ediyordu. Bunların her biri ya harfleri ya kısa kelimeleri ya da noktalama işaretlerini karşılıyordu.

Çok geçmeden Louis Braille bulduğu bu sistemle bir de kitap yazdı.

İlkin bu yeni okuma yolunu kimse benimsemedi. Duyanlar ya böyle bir şeye inanmıyorlar ya da işe yaramıyacağını ileri sürüyorlardı. Louis büyük topluluklar karşısında konferanslar verip buluşunu herkese kabul ettirmeğe çalışıyordu. Bir defasında kâğıda bu delikleri nasıl açtığını gösterdi, sonra da yazdıklarını okudu. Ama yine kimseyi inandıramamıştı. Bu defa da Louis'nin okuduklarını eskiden ezberlediğini ileri sürmeğe başladılar. Her yerde aynı güvensizlikle karşılaşıyordu. Fransız hükümeti bile Louis'nin buluşunu kabul etmiyor, hükümetin körler için elinde olan her şeyi zaten uyguladığını söylüyordu.

Bütün bu güçlükler onu yıldırmıyor, durmadan buluşunun eksik taraflarını gidermeğe, onu en uygun duruma sokmağa uğraşıyordu. Hayli çökmüştü. Üstelik hastaydı da! Ama, aralıksız çalışmasına devam ediyordu. Bu arada matematik ve müzikte kullanılacak işaretler de buldu. Körlere yeni yeni dünyaların kapıları açılıyordu.

DOĞUŞTAN KÖR BİR KIZIN ÇILGINCA ALKIŞLANAN KONSERİ

Bir gün doğuştan kör bir kız, büyük bir konserde

Bu resimdeki yanlışlıkları bulabilir misiniz?

Ressam amca yan tarafta gördüğünüz resmi çizerken bazı şeyleri birbirine karıştırmış. Siz bu yanlışları düzeltmeye çalışın.

RESİMDEKİ YANLIŞLIKLAR

Havuç (1) Havuç yaprağı (B), Palamutlar (2), Meşe yaprağı (A), Gül (3) Tomurcuk ve gül yaprağı (D), Papatya (4) Kapanmış papatya ve yaprağı (C).

öylesine başarı kazandı ki, koca salon alkıştan inlemeğe başladı. Bunun üzerine, kız yavaşça doğrularak başarısını Louis Braille'a borçlu olduğunu, kendisini değil de onu alkışlamaları gerektiğini söyledi. Kız, «Eğer o büyük adam olmasaydı, ben piyano çalmayı nasıl öğrenirdim» diyordu. Kız sözlerini kederli bir sesle körlere büyük yararlığı dokunan bu adamın ölmek üzere olduğunu söyliyerek bitirdi.

LOUIS BRAILLE'IN SON GÜNLERİ

Yıllar sonra Louis Braille'a yüz çevirenlerin akılları başlarına geldi. Artık ona ellerini uzatmağa, onunla ilgilenmeğe başladılar. Gazeteler durmadan ondan bahsediyordu. Hükümet de buluşunu inceledi. Çok yararlı bularak körlerin eğitiminde kullanılmasını uygun gördü.

Dostları, hastayı görmeğe gittiklerinde ona son günlerde olanları birer birer etraflıca anlattılar. Louis ağlamağa başladı. Sonra gözyaşlarını silerek etrafındakilere:

«Ömrümde üç defa böyle içimden gelerek ağladım. İlki gözlerim kör olduğu zaman, ikincisi Fransız yüzbaşısının buluşunu duyduğum zaman, üçüncüsü de şimdi. Artık içim rahat. Hayatımın boşu boşuna geçmediğini insanların, özellikle en yalnız olanlarına yararlı olduğumu biliyorum» dedi Birkaç gün sonra Louis Braille daha kırk üç yaşındayken hayata gözlerini yumdu.

Gülen OKTAY

Bunları Biliyor muydunuz?

Ayın yeryüzüne olan uzaklığı nasıl bulunmuştur?

İnsanlar, eskidenberi gökyüzünü gözleyip gördükleri parlak cisimlerin uzaklığını ölçme yollarını araştırmışlardır. Meselâ ayın uzaklığı durmadan akıllarını kurcalıyan bir soruydu. Ellerinde bugünkü ileri araçlar olmadığı halde gökyüzünü gözliyen bu eski bilginler matematikte oldukça ileriydiler. Bir takım karışık hesaplamalardan sonra ayın yerden uzaklığının 384403 km. olduğuna karar vermişlerdir. Günümüzde hesaplamalar sonunda elde edilen sayıların doğruluğunu ölçme yolları da bulunmuştur. Burada radar önemli bir ödev görmektedir. Önce aya gidip yansıyan radyo dalgaları yayımlanır. Ölçme âletleri dalgaların ne kadar zamanda gidip geldiğini bildirirler. Bu sayı ikiye bölününce dalgaların yalnız aya gitme süresi bulunur. Sonra da bu sayı radyo dalgalarının hızıyla çarpılır. Sonuç ne çıkıyor biliyor musunuz? 384403 km. Günün birinde roketlerle aya gitmeğe kalkarsanız işte bu kadar uzun bir yol gitmek zorunda kalacaksınız.

Yeryüzünde en uzun isimli yer

Yeryüzünde en uzun isimli yer Yeni Zelanda'da bir kasabadır Adı Taumarawha Katangihangakoauotamateaturipuka kapikimaungahoronukupokaiwhenuakitanatahu'dur.

Gezegenlerde Hayat

Gezegenlerde canlıların bulunduğu düşüncesini destekliyen iki fikir ileri sürülmüştür:

Lowell gözlem evinde merih gezegeninin kızıl ötesi ışınlarının tayfını inceliyen Dr. W. M. Sinton bu gezegende canlı organik moleküller bulunduğu sonucuna varmıştır.

Bir başka bilgin, Dr. Philip H. Abelson da, gezegenler üzerinde yaptığı incelemelerden ayda, Venus ve Merih'de hayat olduğunu fakat burada bildiğimiz canlılardan bambaşka yaratıkların bulunduğunu ileri sürmektedir. Üstelik bu göksel organizmalar dünyadaki mikroplardan etkilenmiyecek şekildedirler. Bu da yeryüzündeki hastalıkların gezegenlere de taşınacağından korkanların endişelerini çürütmektedir.

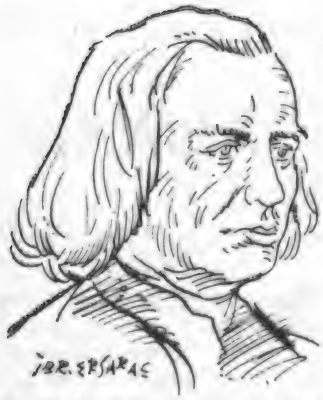

Liszt'in Macar Rapsodisi Nasıl meydana geldi?

YEDİ yaşındaki Liszt bir ara piyano çalmayı bırakıp dışardan gelen sesleri dinlemeğe koyuldu. Sonra pencereye koşup perdeyi araladı. O sırada anne ve baba Liszt de sessizce odaya girmişler çocuğu seyrediyorlardı. Annesi, «Seni piyanonun başından hiç bir şeyin kaldıramıyacağını sanırdım» diye gülerek çocuğa takıldı. Baba Liszt, «Nereye bakıyordun yavrum?» diye sordu.

Franz'ın babası Macaristanda Raiding adlı bir köyün dışında bulunan kırala ait malikânelerin idaresiyle uğraşırdı. Sanatkâr yaratılışlı bir kimseydi. Müziğe çok meraklıydı. Bu yüzden oğlunun bu alandaki en ufak teşebbüslerini bile büyük bir kuvvetle desteklerdi.

Çocuk, gözlerini dışardan ayırmadan «Çingenelere bakıyordum» dedi. «Gelin, siz de buraya gelin.»

Üçü birlikte pencereden renk renk arabalarıyla köy meydanına doğru ilerliyen çingene kafilesini seyretmeğe koyuldular.

Franz, «Ne olur gidip onları yakından görsek» diye yalvarmağa başladı. Baba Liszt, «İyi ama yavrum şimdi piyano çalıyordun. Dersini tamamla da...» diye engel olmak istedi.

Çocuk çingenelerin istedikleri zaman gelip, canları istediğinde gittiklerini biliyordu. Bu yüzden orada ne kadar kalacakları belli olmazdı. «Ne olur babacığım, izin verin. Belli olmaz belki de hemen gidiverirler» diye dil dökmeğe başladı.

Franz hiç bir şeyin fayda etmediğini görünce mutfağa koştu. Masanın, rafların üstünü araştırmağa başladı. Ayağının altına bir sandalye koyarak bir şey indirdi. Doğruca içeri koşup:

«Baksanıza bu çaydanlık delik, işe yaramıyor. Çingeneler çok güzel lehim yaparlarmış. Ne dersiniz bunu onlara lehimletelim mi?» diye sordu.

Annesi çingeneleri daha yakından görebilmek için ustaca sebepler bulan akıllı yavrusuna sevgiyle bakarak: «Tabiî, tabiî,» dedi «Elimize geçen fırsatı kaçırmıyalım.»

Köy meydanına doğru ilerlerlerken annesiyle babasının ortasında yürüyen Franz'ın sevincine diyecek yoktu doğsuru.

Çingene arabaları yanyana dizilmişler. kadınlar, çocuklar acele acele içeri girip çıkıyorlardı. Ortada kocaman bir ateş yakmışlar, Erkeklerin çoğu ellerine meşaleler almışlardı Etraf gündüz gibi aydınlanmıştı Macar köylüleri evlerindeki eski, işe yaramaz kap kacağı alıp bu çingene obasına sökün ediyorlardı.

Köylülerden biri atını bir çingene nalbanta gösterirken Franz kendinden geçmiş onları seyrediyordu. Adam atın ön ayağını kendi ayakları arasına sıkıştırmış nal çakıyordu.

Yaşlı bir çingene, köylüler arasında dolaşıyordu. Franz'ın önüne gelince, «Falına bakayım delikanlı» dedi. Çocuk elini geri çekip «olmaz olmaz» diyerek meydanın ortasında yanan kocaman ateşe doğru yürüdü. Etrafa yayılmış olan çingeneler de bunun etrafında toplanmağa başlamışlardı... Ellerindeki meşaleleri getirip alevlerin arasına fırlatıyor, bir yandan da çalgıcılar sazlarını akort ediyorlardı. Çocuk gördüklerinin etkisi altında kendinden geçmiş yere oturup onları seyretmeğe koyulmuştu. Dikkatini çeken şeylerin başında hemen hemen kafiledeki bütün çocukların birer kemanı olması geliyordu.

Müzik başladı. Önce ağır, kederli bir hava çalıyorlardı. Bir ara bütün çalgılar sustu yalnız biri, âdeta kendi kendine konuşurcasına tek başına bir melodi çalmağa koyuldu. Bunu ateşin etrafında dolaşırken, oracıkta bestelediği besbelliydi. Sonra birden müzik hızlandı. Adam neşeli, oynak bir hava tutturdu. Bütün çalgıcılar da kendisine katıldılar. Kadınlar da dansetmeğe başlamışlardı. Ateş ışığında parlak, renk renk şalları, bilezik, küpe, kolye, boncukları pırıl pırıl yanıyordu.

Bu gösteri, Franz'ın çok hoşuna gitmiş, hafızasına bütün canlılık ve parlaklığıyla yerleşmişti.

Bu olayın üzerinden çok geçmeden Franz müzik çalışmalarını iyice ilerlettiği için Liszt ailesi Viyana'ya yerleşti Franz, daha sonra, müzik öğrenimi için Paris'e geçti. Artık müzik öğretmeni olmuştu. Devrinin ünlü bir piyanisti olarak bütün Avrupa'yı dolaşıp konserler veriyordu. Ama ömrü boyunca çingeneleri unutamadı ve sık sık bestelerini onların müziğinden alınmış melodilerle renklendirdi.

Liszt'in en çok sevilen eserlerinden biri olan «Macar Rapsodisi» doğduğu ufak köyde çocukken başından geçen o olayı, çingenelerin ateş etrafında toplanarak çalgı çalıp dans edişlerini hatırlatan melodilerle örülmüştür.

HİKÂYE

ÇALINAN

ÖMER bu yılın yaz tatilini Mersinde, dayısının yanında geçirecekti. Deniz yoluyla gidecekti. Geminin süvarisi Ömerin babasının eski bir arkadaşıydı; çocukla candan ilgilendi, yukarı, kaptan köşküne aldı, gemi limandan çıkana kadar orada kaldılar. Yemek gongu vurunca aşağı inip yemek salonuna geçtiler. Süvari, kendi masasına aldığı Ömeri geminin yaşlı doktoruna tanıttı:

— Pek sevdiğim bir arkadaşımın oğlu Ömer Soylu, dedi. Mersine kadar misafirimiz...

Yemekten sonra hep birlikte güverteye çıktılar. Yolcuların bir kısmı şezlonglara uzanmış, dinleniyor, bazıları grup grup sohbet ediyorlardı. Deniz havası, gördüğü yenilikler Ömeri öyle yormuştu ki, evden ilk ayrılığını yadırgayıp garipseyecek vakit bulamadan başını yastığa kor komaz deliksiz uykuya dalmıştı.

Ertesi gün öğleye doğru İzmire vardılar. Saatlerce süren yük verip alma işi bitince gemi kalktı; deniz kıyısına oldukça uzaktan gidiyordu. Akşam olmuştu Ömer kaptan güvertesinde batan güneşin son kızıl ışıklarını seyrederken başkamarot dik, dar merdivenden hızlı hızlı çıkarak süvariye yaklaştı. Askerce selâm verdikten sonra, birinci mevki kamara yolcularından birinin altın saatinin çalındığını haber verdi. Saati çalınan yolcu öğle yemeğinden sonra kamarasında uyurken saatini başucuna koymuş, kamara kapısını kilitlememişti. Kalktığında saat yoktu...

Süvarinin fena halde canı sıkıldı.

— Bulup çıkarmalısınız bunu! diye bağırdı. Bunca yıl çalıştığım gemilerin hiç birinde bir iğnenin kaybolduğunu bilmem. Bulunacak bu saat!

Süvari aşağı, kendi kamarasına çekildi. Gemi personeli birer birer yanına girip çıkıyorlardı, hepsi üzgündü. Akşam yemeğini Ömerle doktor başbaşa yediler. Doktor, hırsızlığın güverte yolcularından biri tarafından yapıldığını tahmin ediyordu. Ömer bu ihtimali doğru buldu; bu konuda onun da düşündüğü bazı şeyler vardı ama açıklamadı nedense... Doktor yolculardan biriyle konuşmağa başlayınca Ömer birinci mevki güvertesindeki merdivenden usulca indi, güverte yolcularının arasına karıştı.

Orası bir âlemdi! Gençler halka olmuş, çalgılar... oyunlar... Yaşlılar halkanın etrafını çevirmiş, kimi el çırpıyor, kimi sadece seyrediyordu. Ömer parmaklığa dayanmış denizi seyreder gibi epey durdu, güvertedekileri bir bir inceledi ama hiç birini hırsıza benzetemedi.

Ertesi sabah gene yolcu güvertesine gitti. Sonunda, Antalyaya sılaya giden üç erle ahbap oldu. Bir yıl Korede kalan çocukların anlattıkları pek sardı onu. Bir aralık erlerden biri, yavaşça:

— Gene geliyor; yüz vermeyin ona çocuklar! dedi. Ömer etrafa bakındı.

On beş - on altı yaşında, kırmızı saçlı, üstü başı dağınık bir çocuk yanlarına sokuldu, sonra yüz bulamayınca başka yana gitti.

SAAT

Yazan:

Nihal Yalaza Taluy

— Neden istemiyorsunuz onu?

— Eli uzun diyorlar da... Şurada bir ihtiyarın iki buçukluğunu mu çalmış ne... Vapura bineli ötekinin berikinin yanına sokuluyor, ahbaplık etmek istiyor. Kastı başka tabii...

— Kaş göz arasında kamaralara da dalıyormuş, dedi başka bir er.

Ömerin kafasında bir şimşek çaktı Saat hırsızı belki bu çocuktur?. Az sonra arkadaşlarından ayrıldı, kırmızı saçlı çocuğun yanına gitti. Onu su haznesinin musluğuna ağzını dayamış su içerken gördü.

— Bu su içilir mi, kardeşim?

Çocuk Ömerin yüzüne bakmadan, kaba bir sesle:

— İçilmese ben içer miydim! dedi

Ömer kızmadı, güldü.

— Doğru, Düşünemedim. Bizde böyle musluk yok da...

— Kamara yolcusu musun?

— Evet.

— Birincide mi?

— Evet.

— Orada bir saat hırsızlığı olmuş diyorlar...

— Olmuş, ben de duydum.

— Kim çalmış acaba?

— Henüz belli değil ama ben birisinden şüpheliyim...

— Kimden? (Çocuğun sesi kuşkuluydu).

Ömer yavaşça:

— Şey, dedi; kimse duymasın... Birincide kırmızı suratlı, kısa boylu, şişman bir adam var. Bir ayağı da topal..

— Demek o çalmış! diye heyecanla atıldı çocuk. O adamı ben de gördüm.

— Beyaz elbise giyiyor, değil mi?

— Tamam. Pabuçları da beyaz.

Ömer içinden gülüyordu: Gemide böyle kimse yoktu, çocuğun ağzını aramak için uydurmuştu bunu. Yemek gongu çaldığı için gitmeğe davrandı:

— İşittiğime göre, Antalyaya vardığımız zaman yolcular karaya, gezmeğe çıktığı sırada kaptan şüpheli kimselerin eşyasını arayacakmış, dedi. Sonra, gülerek:

— Tabii bizim şişko karaya çıkarken saati de yanına alıp bir saatçiye satar onu, değil mi? diye ekledi.

Kırmızı saçlı çocuk da güldü:

— Elbette!

Ayrıldılar. «Günahına mı girdim?...» diye düşündü Ömer.

Antalyaya geldiler. Vapur açıkta demirledi. Yolcular, vapuru saran kayıklara binerken Ömer kırmızı saçlı çocuğu izliyordu: İlk inenler arasındaydı, telâşlı görünüyordu. Karaya herkesten önce atladı. Ömer üç dört kayık sonra, başka yolculara karışarak sahile çıktı. Antalyaya gezmeğe çıkan gemi yolcularının çoğu sahil boyunca sıralanan arabalara, taksilere bindiler. Ömer saklambaç oynuyordu. Böylece şehre, çarşıya geldiler. Çocuk bir dükkâna girdi. Ömer karşıya geçince orasının bir saatçi dükkânı olduğunu gördü. «Nihayet tuzağa düştü...» diye düşündü: «Yolcuların eşyası aranacak diyerek yaptığım kurnazlık boşa gitmemiş.»

Etrafa bakındı, polis arıyordu. Tam o sırada beklenmedik bir şey oldu, kırmızı saçlı çocuk birdenbire dükkândan fırladı, Ömerle burun buruna geldi, olduğu yerde mıhlana kaldı, kıpkırmızı oldu. Saatçi, arkasından:

— Ne oldu delikanlı, vaz mı geçtin yoksa? diye seslendi. Çocuk silkindi, kısaca:

— Evet, vazgeçtim; dedi, yürüdü.

Ömer sözlerini duymamış gibi:

— A'a, sen de gezmeğe mi çıktın, Dursun! dedi. İstersen beraber dolaşalım.

Dursun tuhaf bir uysallıkla :

— Hay hay, dolaşalım... diye mırıldandı.

Gelişi güzel yürüdüler... Ömer bir aralık:

— Acıktım, dedi. Bir ke-

bapçıya girelim de karnımızı doyuralım.

— Sen gir, ben dışarda beklerim.

— Acıkmadın mı?

Dursun başını öteye çevirdi:

— Fazla param yok benim.

Ömer koluna girerek kebapçı dükkânına soktu onu.

— Ne çıkar canım, misafirim olursun.

Kebapçıdan sonra bir bakkal dükkânına girdiler... Ömer peynir, sucuk, zeytin aldı. Mevsimi olmadığı halde tahin helvası da vardı. İki ekmek de aldılar, paketleri paylaştılar. Dışarı çıkınca Ömer:

— Bunları niçin aldım, biliyor musun?

— Bilmiyecek ne var, vapurda yiyeceksin...

— Bilemedin, bize yemek veriyorlar. Sana aldım!

— Bana mı?!...

Dursun sevincinden Ömerin elindeki paketleri kapacak gibi oldu. Öteki:

— Bırak ben götürürüm dedi; vapurda alırsın. Şimdi buradaki işlerini tamamla da...

Dursun fena halde bozuldu:

— Ne işleri?... Hiç bir işim yok burada... Seninle beraber vapura döneceğim.

Ömer gülümsedi.

— Hadi öyleyse!

Birlikte gemiye döndüler. Ömer az sonra ikinci mevki güvertesinden yolcu güvertesine baktı: Dursun bir ekmeğin yarısını bitirmiş, avurtlarını şişire şişire katıklarını yiyordu. Kamarasında elini yüzünü yıkarken kamarot kapısını tıklattı:

— Dışarda bir çocuk istiyor sizi, küçük bey!

Koridorun sonunda, yolcu güvertesine çıkan kapıda, yüzünü demir parmaklığına yapıştırmış olan Dursun onu bekliyordu.

— Yarın Mersine çok erken varacağız. Belki bir daha görüşemeyiz... Vedalaşmak istedim seninle Ömer. Hem de... Bir şey söyliyeceğim sana...

— Söyle. Gizli bir şey mi?

Dursunun kararsız halini gören Ömer kamarota kapıyı açtırdı, çocuğu kamarasına aldı. Karşılıklı durdular.... Dursun, ağır bir yükü üstünden atmak istiyormuş gibi çabuk çabuk konuşmağa başladı. Hepsini anlattı: İki buçukluk banknotu da, altın saati de o çalmıştı. Öksüzdü... Birkaç arkadaşla Mersinden Adanaya gidip bir fabrikaya girmiş, bir süre çalışmış... Hemşerilerinin, «Para kazanmak istiyen İstanbula gitmeli, İstanbula...» dediklerini sık sık duyuyordu. Bir gün, kazandığı birkaç kuruşla bilet almış «ver elini İstanbul.» Ama İstanbulda umduğunu bulamamış, bir iki hafta iş peşinde koştuktan sonra son kalan parayla Mersine giden vapura dar atmış kendini. Vapurda boğaz tokluğuna iş istemiş... vermemişler... Yanına aldığı ekmekle zeytin bitince açlığa dayanamamış, güverte yolcularının birisinin iki buçuk lirasını çalmış... Fakir ihtiyarın dövüne dövüne parasını araması Dursuna pek dokunmuş, ona bu parayı geri vermek için birinci mevkideki bir yolcunun altın saatini çalmış. Satacakmış ama Ömerle çarşıda karşılaşınca planı altüst olmuş...

Dursun gözlerindeki yaşları kuruladı.

— Bana çok iyilik ettin, Ömer. Hırsız olduğumu anladığın halde kötülüğümü yüzüme vurmadın, ele vermedin beni!

Ömer bir şey söylemedi, düşünceliydi. Sonra, birden:

— Saat nerde? diye sordu.

— Yanımda. Sahibine nasıl vermeli onu?

— Ver bana, ben hallederim bu işi. İhtiyarın iki buçukluğunu da aldığın gibi usulca yerine koy. Varsın yitirip bulduğunu sansın.

Ömer cüzdanından çıkardığı bankonotu Dursuna u-

(Devamı S. 42 de)

Tembel gaz nedir?

Başlıca altı tembel gaz vardır. Bunları diğer gazlardan ayıran en önemli özellik, diğer gazlarla veya birbirleriyle birleşerek yeni yeni maddeler meydana getirmemeleridir... Hiç bir şeyle karışmadıklarından bunlara soy gazlar da denilir.

Kimyasal işlemlere katılmıyan bu soy gazlar şunlardır:
Helyum, neon, argon, kripton, ksenon ve radon. Helyum resimde gördüğünüz hava gemileri gibi, havadan hafif araçların doldurulmasında bilhassa son iki dünya savaşı sırasında geniş çapta kullanılmağa başlanmıştır. Havası boşaltılmış tüplerde kırmızımsı turuncu

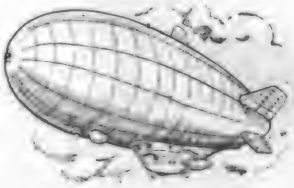

ışık veren neon ışıklı ilânların çoğunda kullanıldığından bizim için yabancı sayılmaz.

Kripton ve argon aydınlatma cihazlarında, radon hekimlikte, ksenon havası boşaltılmış tüplerde kullanılır.

İstanbulda bir köy çocuğu

Yedek Subay öğretmen Tahir Kutsi Makal, görevli bulunduğu köy okulunun en çalışkan öğrencisini başarı armağanı olarak İstanbul'a getirerek 15 gün süre ile bütün şehri gezdirdi. Aşağıdaki yazıda köylü kardeşin İstanbulda geçirdiği günlerin hikâyesini okuyacaksınız.

Tahir Kutsi Makal ve çalışkan öğrencisi Mehmet Çevik bir gazeteyi gözden geçiriyorlar.

Şubat tatilinde İstanbulda bir köylü kardeşimiz vardı. Konya'ya bağlı Yunak ilçesinin Saray köyü ilkokulu öğrencisi Mehmet Çevik. Mehmet Çevik üçüncü sınıfta okuyordu ve sınıfın en çalışkanı idi. Yedek subay öğretmen olarak bulunduğum köyden başarı armağanı olarak kendisini İstanbul gezisine getirdim. Onbir yaşında olan Mehmet Çevik alın terini toprağa döken bir babanın çocuğu idi. Onu gözyaşlariyle uğurladılar. Ayrılırken anası ağlıyordu, arkadaşları ağlıyordu. Çevik de ağladı Çünkü köyden ilk çıkışı idi.

On gün İstanbul'un görülecek yerlerini gezdik. Çevik ilk defa İstanbula geliyordu. Hiç deniz ve büyük şehir görmemişti.

Ben okulda denizi anlatıyor, tramvay ve otobüsten bahsediyor, deniz taşıtlarının da var olduğunu söylüyordum. Ama köy çocuklarını buna inandırmak zor oluyordu Şimdi öğrencim Mehmet Çevik hepsini gördü ve inandı. Dönüşte arkadaşlarına anlatacağı çok şey var.

Hayvanat bahçesindeki maymunları pek sevdi Çevik. Çikolata ile fıstık verdiği hayvanlara kitaptakini hatırlayarak «Maskara maymun...» diye seslendi. Sevimli maymuncuk garip sesler çıkararak güldü. Herhalde küçük öğrenciyi o da çok sevmişti. Gülhane Parkındaki hayvanat bahçesinde yırtıcı kuşlar, aklı karalı küçük

★★★★★★★★★

Yazan :

Tahir Kutsi MAKAL

★★★★★★★★★

tavşanlar vardı. Mehmet Kardeş kurtları hiç sevmiyordu. Bunların önüne gelince:

— Bizim köyde koyunları kaçırıp parçalayan bunlar ha, diye korkuyla karışık söylendi. Kurtlar da kocaman gözleriyle ona baktılar.

— Demir kafes olmasa biz sana gösterirdik, diyor gibiydiler.

Çocuk tiyatrosu ve çocuk sineması da Çevik'in hoşuna gitti. Hele Mikilere bayıldı. Müzelerde tarihî eserleri zevkle seyretti.

Çevik'in İstanbulda ilk olarak kazandığı kardeş Namık Kemal İlkokulu öğrencisi Cânan Batıman oldu. Mehmet ile Cânan çok güzel arkadaşlık yaptılar. Birbirlerine o kadar bağlanmışlar ki, gece Mehmet, Cânan'la konuşur gibi sayıkladı...

Mehmet İstanbulu çok sevdi. Köyde de herhalde bir zaman İstanbulu sayıklıyacak...

DOĞAN KARDEŞ'i Seviyorsan...

Birçok kardeşlerimden «Seni çok beğeniyorum, her ayın başını iple çekiyorum» gibi mektuplar alıyorum. Buna ne kadar sevindiğimi anlatamam.

Beni daha çok sevindirmek istiyorsanız, yalnız beğendiğiniz taraflarımı değil, beğenmediğiniz taraflarımı da haber verin.

Oktayın Roketi

OKTAY'ın keyfine diyecek yoktu. Çünkü büyükbabası ona bir hediye almıştı. Hem doğum günü filân da değildi. Hediye, sarılı, kırmızılı, mavili pırıl pırıl, lâstikli bir toptu. Öbür çocukların yaptığı gibi onunla oynamağa çalıştı ama pek beceremedi. Eline ilk defa lâstikli top geçen bu çocuğun ne yapacağına dikkatle bakıyordum. Lâstiğin ucundaki cicili bicili topa bir kere vurunca top yana doğru fırlıyor bir daha elinin altına gelmiyordu. Çabalarının boşa gittiğini gören Oktayın canı sıkıldı. Büyük çocuklardan gördüğünü taklit etmeği bir yana bırakıp topu sallıyarak havada daireler çizmeğe başladı. Kendi bulduğu bu yeni oyun çok hoşuna gitmişti. Top güneş ışığında pırıl pırıl parlıyordu. Hızını arttırdıkça arttırdı. Bir ara lâstik koptu, oyuncak aldığı hızla havada biraz gittikten sonra ulerdeki çalıların arasına düştü.

Pencereden dışarıya bakan annesi çocuğa seslenerek:

«Yavrum dikkat et. Eğer o topu öyle gelişi güzel sallarsan birine çarpar, yahut cam kırarsın.»

Oktay emekliyerek çalıların arasından çıktıktan sonra ona, «Şu elindeki topla, bir roketin dünyadan nasıl ayrıldığını gösterdiğinin farkında mısın?» diye sordum. Çocuk şaşırarak yüzüme baktı. «Ben mi?» dedi. «Peki bunu nasıl yaptım?»

«Bak göstereyim» deyip işe koyuldum. «Önce şu topu tekrar lâstiğin ucuna bağlıyacağız. Sen yine sallıyarak havada daireler çizmeğe başla. Ama bu defa o kadar hızlı çevirme!»

Oktay, dediğimi yapmağa başladı ve ben sözlerime şöyle devam ettim:

«Farzedelim ki sen dünyasın; elindeki top da uzaya çıkmağa hazırlanan bir roket.»

Çocuk güldü, elindeki oyuncağı biraz daha hızlandırarak, «Peki öyle olsun» dedi.

«Sen dünya, topun da roket olduğuna göre elindeki lâstiğin ne olduğunu söyliyebilir misin?» deyince çocuk şaşırdı kaşlarını kaldırarak, bunun içinden çıkamıyacağını söyledi.

«Peki,» dedim. «Öyleyse sorduklarımı cevaplandırmağa çalış. Lâstik kopunca ucundaki top niçin yere düşüyor acaba?

Oktay heyecanla, «bunu biliyorum işte» diye bağırdı:

«Yer çekimi yüzünden.»

«Tamam. Bak buldun işte. Demek ki lâstik yer çekimini temsil ediyor. Şimdi de başka bir şey düşünelim. Bu top ince bir lâstiğin ucuna bağlanacağına çok kalın bir lâstik parçasına bağlansaydı ne olurdu acaba?»

«Topu hızla çevirince kalın lâstik de esner. Hızı arttıkça onun da esnekliği artar» dedi. «Bu böyle ne kadar sürer?» deyince:

«Kopuncaya kadar» cevabını verdi.

«Bak bunu da buldun. Topun kalın lâstiği koparması için nasıl belli bir hıza ulaşması gerektiğini düşünürsen bir roketin de yerçekimi etkisinden kurtulup uzaya çıkabilmesi için belli bir hız kazanması şart olduğunu anlıyacaksın. Yeryüzünden uzaklaşmak için gereken hız saniyede aşağı yukarı 11,5 km. kadardır. Bu yüzden de dünyadan

Doğan Kardeş dergisini ve kitaplarını okuyarak büyüyen çocuklar daha akıllı, daha bilgili ve daha ahlâklı olurlar.

Ay'a veya Venüs'e ulaşmak istiyen bir roketin en az bu hızla gitmesi gerekmektedir.»

Oktay gülerek, «buraya kadar söylediklerinizi anladım ama aklımı kurcalayan bir şey daha var» dedi. «Aydan dönerken de aynı hızla mı gelmek lâzım?»

«Hayır, Ay dünyadan daha ufak olduğundan onun çekim kuvveti dünyanınkinden çok daha azdır. Bu yüzden de onun çekiminden daha az bir hızla kurtulunabilir. Başka bir deyişle, ayın çekim kuvvetini temsil eden lâstiğin kalınlığı, yerinkini gösterenden daha az olacaktır.»

Oktay, «Bu yüzden kopması daha kolay olacak değil mi?» dedi.

«Yo!... Bu öyle sandığın gibi değil. Gerçekte yerçekimi uzayın derinliklerine kadar ulaşır ve hiç bir zaman tamamen ortadan kalkmaz. Yalnız hızı saniyede 11,5 km. yi bulan bir roketi tekrar yeryüzüne düşürmiyecek kadar zayıftır.»

Bu defa Oktay afacan bir gülüşle «saniyede 11,5 km. hızla çevirirsem ben de topumu uzaya fırlatabilir miyim?» dedi.

Bunun üzerine gülerek, «Ne duruyorsun bir dene bakalım» dedim.

Çocuk dişlerini sıkıp olanca gücüyle oyuncağını çevirmeğe başladı. Gittikçe hızı artıyordu. Son bir gayret daha sarfetti bu defa cicili bicili top havaya fırladı. Beyaz lâstik arkasında kuvruk gibi görünüyordu. Epeyce yükseldi. İlk bakışta top, hiç durmadan yükselecekmiş gibi geliyordu insana; ama bir ara nazlı nazlı bir büküllüş yapıp doğruca aşağıya düştü. Yere çarpıp sıçradı. Oktay yüzünü asmıştı.

«Niye üzüldün, sevinmelisin» dedim, «Eğer gerçekten uzaya fırlatabilseydin bu cici topa bir daha kavuşamıyacaktın.»

Zeki çocuk her zamanki tatlı gülüşüyle, «Hiç de öyle değil» dedi. «O zaman Büyükbabam bir tane daha alırdı.»

BU SENE DE

Okula giderken
Önlüğüm yeni olmalı
Kitaplarım değişik
Bahçede sıram başka yerde
Ve nemli gözlerle
Bakmamalıyım arkadaşlarıma
Sınıfımın kapısında
Başka bir numara yazmalı
Ve o anda, sevinçten
Gözlerim yaşarmalı.

Aysel ÖZDEN

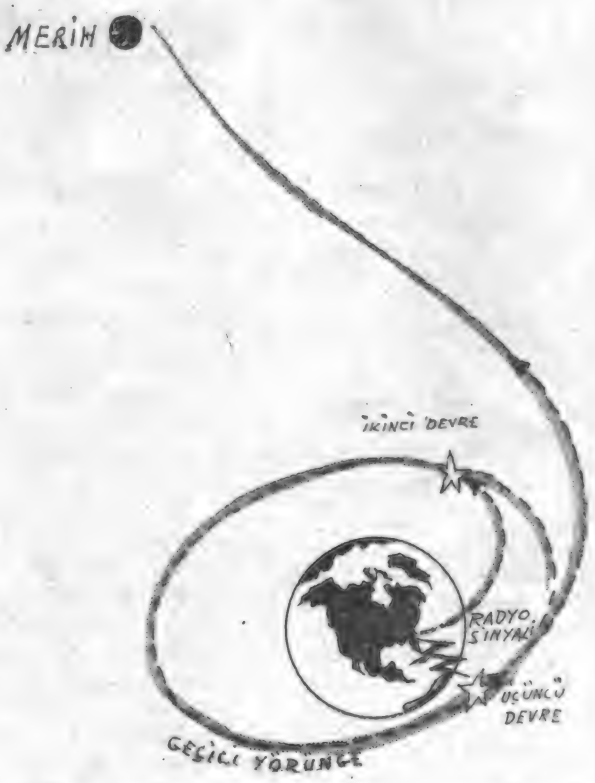

Bir uzay gemisinin istenilen yönde gitmesi için tıpkı Oktay'ın topu gibi yavaş yavaş hızının arttırılması gerekir. Roket önce yer etrafında geçici bir yörüngeye yerleştirilir. Bu işi birinci devre roketi yapar. İkinci devrede geçici yörünge etrafında dolanmağa başlar Bu geçici yörüngede uzaya çıkmak için uygun bir duruma gelince bir radyo sinyali üçüncü devreyi ateşler.

Kardeşlerimizden

KIŞ

Rüzgârın hırçın sesi
İnletiyor her yeri
Geliyormuş kış artık
Herkeste var hazırlık.

Dolmuş her taraf karla
Nasıl çıksam sokağa?
Damlardan sarkmış buzlar
Nerdesin ah bahar?

Ömer Ungan

★

YAĞMUR

Yağıyor ırl iri
Çiçeklerin üstüne
Onlar seviniyorlar
Ama
Ben senden korkuyorum
Gürgürbaba.

Avni Aydemir

★

DENİZ

Tatil günleri,
Yüzerdim içinde,
Benim şirin denizim.

Hasan Dokur

★

ANNE

Sen büyüksün
Ben küçüğüm
Hergün okula giderim
Okuldan dönünce
Seni öperim.

M. Ali Karaoğuz

★

KEDİM

Benim bir kedim var
Tüyleri pırıl pırıl
Görseniz ne tatlıdır
Oyuncağı yumaktır.
Çok şeker yumurcaktır.

Saniye Üstün

DOĞAN KARDEŞ

Her ay başı
Beni sevindirirsin
Şiirlerin, oyunların
Masalların, hikâyelerinle
Hergün beni yaşatırsın

Ay başı geldi
Sen de geldin
Beni nasıl sevindirdin.
Sen de bilemezsin
Doğan Kardeş

Cüneyt BİROL

GÖRDÜĞÜM KORKUNÇ RÜYA

Ben ekseriya neşeli olarak yattığım geceler güzel, fakat korkarak yattığım geceler korkunç rüyalar görürüm. Geceleyin yatarken kitap veya gazete okumadan uyuyamam. Bir gece yine yattım. Babamın o gün aldığı gazeteyi yatmadan evvel okumuş fakat bitirememiştim. Birdenbire gözüm uzun bir yazıya ilişti. Bu yazı bir cinayetten bahsediyordu. Okumamak istedim. Fakat meraklanmıştım Okumadan duramıyacaktım. İstemiyerek gözlerim bu yazının satırları üzerinde dolaşmaya başladı.

Havada bir fırtına vardı. Nasıl oldu bilmiyorum cam kırıldı. Gökgürültüsüne benzer bir sesle birlikte camın kırılan yerinden maskeli bir baş göründü. Korkudan ayaklarım bağlanmış, sesim kısılmış gibiydi. Kaçmak istiyor kaçamıyordum. Yattığım yerde kalakalmıştım. Pencereden giren adam yavaş yavaş bana doğru yaklaşıyordu. Elindeki bıçak gecenin karanlığında soğuk soğuk parıldıyordu. Terlediğimi hissettim. Terler alnımdan aşağıya akıyordu. Birdenbire «anne» diye bağırdım. İki yumuşak elin beni kaldırdığını hissettim.

Meğer bu anlattığım korkunç bir rüyadan başka bir şey değilmiş

Nesrin BÜTÜN

Akvaryumdaki Balık

Akvaryumdaki en güzel balık oydu. Bazı geceler misafir gelen abla ile aramızda balıklara isimler takardık. Fakat hiçbir isim onu tam anlatamazdı. O balık diğerlerinde olmıyan renklere sahipti. Pulları ışığa karşı geldikçe çeşitli güzellikleriyle herkesin gözünü alırdı. Hele kayalar arasından süzüle süzüle gelişi ne kadar hoşumuza giderdi.

Ne yazık ki artık balığın eski hali kalmamıştı. Biz o balığı başka bir akvaryuma koyduk. Suyun derecesini ölçüyor, içine ilâçlar atıyorduk. İlâçların hiç biri ona tesir etmemişti. Günden güne çöküyor ve halsizleşiyordu. O sabah akvaryuma bakınca çok üzüldüm. Balık suyun üstünde cansız yatıyordu. Artık ölmüştü. Hıçkırıklarımı zor tuttum. Bu benim en acıklı günümdü. Diğer balıklar da o gün arkadaşlarının ölüm matemini tutuyorlardı.

Semra Güven

ÇİÇEKLER

Çiçeklerden al baharın tadını
Sarı kırmızı papatyalar
Kırlara neşe saçar.

CEYDA GÖRK

★

B E B E Ğ İ M

Ne konuşur,
Ne güler,
Benim güzel bebeğim.
Karnı acıkmaz,
Su içmez,
Benim cici meleğim.

Yasemin Eser

★

G Ö K Y Ü Z Ü

Mehtap var
Yıldızlar var
Gönlüm ferahlar
Baktıkça gökyüzüne

Sema Ülküatam

★

SABAH

Güneş pembe pembe doğar,
Çiftçi tarlaya koşar,
Köyde bir şenlik başlar,
Her sabah gün doğarken.

Köylü çocuğu şen,
Oynayıp zıplarken,
Köyde bir şenlik başlar
Her sabah gün doğarken

Münire Kuseyri

SOLDAN SAĞA :

1 — Hiçbir canlı onsuz yaşıyamaz. 2 — Kızdırmak. 3 — Damarlarda dolasan. 4 — Bir yarımada. 5 — Öğretmenin karneye yazdığı. 6 — Bir renk. 7 — Bal yapan. 8 — Atın yavrusu.

YUKARDAN AŞAĞI :

1 — Bir erkek ismi. Hayvanın yediği. 2 — Bir renk Bir ağırlık ölçüsü. 3 — Saatin bildirdiği şey, Bir hayvan. 4 — Bir uzvumuz, bir emir. 5 — Tersi 12 ayın hepsi.

(Çözümü S. 44 de)

Hazırlıyan: **Osman GÜLDALI**

CİVCİVLERİM

Daha dün almıştım sizi,
Ne güzel ötüyordunuz:
Cik, cik, cik... cici, ci.
Her zaman eğlendirirdiniz beni,
O zaman küçüktünüz...
Şimdi ne kadar büyüdünüz,
Kara, kara gözleriniz
Ne hoştu sarı tüyleriniz.

Nural ÖZYURT

★

TATİLDE

Arıyoruz koca bir yaz
Öğretmenleri, arkadaşları,
Zilin sesini çocukların neşesini
Arıyoruz dört ay.
Geceleri rüyamıza girer
Bütün bu güzel saatler
Ah okul açılsa
Okul başlasa.
Özleriz bütün bunları.
Eylül sonu
Tatil sonu,
Baharın, yeşilliğin,
Kırların harmanların sonu.

Nevin KUTLAR

Yazılar

Soğuk bölgelerin hayvanları

AMERİKA, Asya ve Avrupa'nın kuzeyinde, Kuzey Buz Denizi kıyısında Tundra denilen uçsuz bucaksız bomboş bir bölge uzanır. Burası o kadar soğuktur ki, en sıcak aylarda bile toprağın buzları ancak 3-4 cm. derinliğe kadar çözülebilir. Burası bitkilerin kuzey yetişme sınırıdır. Ancak dona dayanıklı ve gelişimini 60 günlük kısa bir yaz süresinde tamamlıyan bitkiler bu bölgede yaşıyabilirler. Dikenler, yosunlar, otlar, sazlar ve tek tük raslanan cüce-huş ve kızıl-ağaç cinsleri Tundraların belli başlılarıdır. Bunlar bitki ile beslenen hayvanların yiyecek kaynağıdır. Öte yandan bu hayvanlar da etle beslenen diğer hayvanların yiyeceği olurlar.

Kışın bu ülke öyle merhametsizdir ki, ancak çevreye çok iyi uymuş olan hayvanlar burada bütün yıl boyunca barınabilirler. İşin tuhafı, buralarda bazı sivrisinek, sinek ve taracık nevilerine de raslanır. Bunlar gelişme devreleri sırasında yumurtaları ve yumurtadan çıkan kurtçukları keskin soğuğa dayanıklı olan böylece iklime uyan özel türlere mensuptur. Erişkin böceklerin vücutları kalın kıl ve tüylerle kaplıdır.

HERKES GELECEĞİNİ KÜÇÜKTEN HAZIRLAR

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

TUNDRA KUŞLARI

Tundra kuşlarının başında kekliğe benziyen tombul, 50 cm. kadar boyunda kısacık kuyruklu bir kuş gelir. Hayvanın tüyleri yazın siyah kahverengi çizgili, kışın da kar gibi beyazdır. Şiddetli soğuk sebebiyle yalnız tüyleri sıklaşıp uzunlaşmakla kalmaz aynı zamanda ayaklarında tüyden tozluklar da belirir. Bunlardan yalnız parmakları dışarı çıkmaktadır. Bu kuş yazın yaprak ve kışın da huş ağacı tomruklarını yiyerek beslenir. Bunlardan başka soğuk ve kara dayanabilen birkaç kuş türüne daha raslanmaktadır. Beslenebilecek et bulabilirlerse kışın kar bay-

kuşları da tundralarda kalırlar. Ayak ve parmaklarını örten sık ve uzun tüyler bu iri kuşların gövdelerini soğuğa karşı korumaktadır.

KÜRKLÜ HAYVANLAR

Kutup bölgelerinde yaşıyan kürklü hayvanların tüyleri diğer yerlerde yaşıyanlardan çok daha sık ve uzundur. Ayrıca derilerinin altında vücudun sıcaklığını dışarı vermiyen ve dışardaki soğuğun içeri girmesini önliyen kalın bir yağ tabakası vardır. Çoğunun tüyleri kışın bembeyazdır. Bu da ısı kaybını önlediği gibi, bu beyazlıklar ülkesinde hayvanların yiyecek peşinde dolaşırken giriştikleri köşe kapmacaya da çok yararlı olmaktadır. Böylece avlanan kendini göstermeden pusuya yatabileceği gibi rengi çevresine uygun olduğundan av da kolayca saklanabilmektedir.

Tabiat ana bu bölgelerde yaşıyan hayvanların vücutlarına bazı özel şekiller vererek onların çevre şartlarına uymalarını sağlamıştır. Meselâ, bunların vücutları diğer yerlerde yaşıyan akrabalarınınkinden çok daha derli topludur. Havayla temas

eden organlardan kulaklar ince olduklarından üstelik üstlerinde bir yağ tabakası da bulunmadığından donmaları çok kolaydır. Bir de yüzeyler geniş olunca hayvanın ısı kaybetmesine sebep olurlar. Bu yüzden tundra hayvanlarının kulakları güneydeki akrabalarınınkinden çok daha ufaktır. Kuyrukları da kısadır. Sık, uzun tüylerle kaplıdır. Ayaklar kürklüdür. Burnu sıcak tutmak için yüzün uzunluğu da çok azdır.

Kuzey ülkelerinin kürklü canlılarının başında minik bir fare cinsi gelir. Tarla faresi familyasından olan bu minik hayvanın kısacık bir kuyruğu, minik bir burnu, tüyler arasına gömülmüş ufacık kulakları, vücudunu örten sık tüylerle kaplı kalın bir kürkü vardır. Ön ayaklarının orta parmakları çok uzun ve kuvvetli olduğundan toprağı kazmakta çok ustadır. Yazın yosunlarla kaplı tundralarda ve yeraltında açtığı, yüzeye pek yakın tünellerde yaşar. Kışın da kar içinde tüneller açarak bitki kökleri arar.

Bu soğuk bölgelerde yaşıyan tilkiler, çevrelerine öy-

lesine uymuşlardır ki, sıfırın altında (58) dereceye kadar sıcaklığa dayanırlar. Bunlar 6-7 kg. ağırlığındadırlar. Burun ve kulakları çok ufaktır. Yazın tüyleri duman mavisi veya gümüş rengindedir. Kışın uzun tüylü kar gibi beyaz kürklere bürünürler Ayaklarının tabanları da tüylerle kaplanır. Yazın bol bol tundra fareleri avlıyarak bunları toprağın hiç buzları çözülmiyen kısımlarında açtıkları çukurlara saklarlar. Bu donmuş yiyecek deposu onları kış boyunca geçindirir.

Tundra tavşanı, kürklü tabanlarıyla tundradaki buz tutmuş kar örtüsü üzerinde kolayca yürür. Eğer ortalığı buz kaplamışsa kendine karda yol açarak ilerler. Yazın yumuşak, fırça gibi sık kürkü kahverengidir. Kışın kulaklarındaki siyahlıklar hariç her tarafı bembeyazdır. Kulakları da bildiğimiz tavşanlarınki gibi kocaman değil, başın uzunluğundan bile kısadır Kışın bodur ağaççıkların kabuklarını yiyerek geçinir.

REN GEYİĞİ

Ren geyiğinin upuzun bacakları vardır. Bundan dolayı kar çok kalın bir tabaka meydana getirse bile etrafta kolayca dolaşabilir. Kışın tabanlarının ortası içeri doğru çekilir. Toynaklarının uçları incelip keskinleşir ve yer yer çatlar. Ayağı sıcak tutmak için bu çatlaklarda uzun sert kıllar belirir. Bunlar aynı zamanda, hayvan karda yürürken kaymasını da önlerler. Derilerinin üstünde yağlı bir kürk vardır. Tüylerinin her biri bir kuş teleği gibi olup içi havayla doludur. Ren geyikleri kar tabakasını sivri toynaklarıyla eşeliyerek Ren yosunu denilen bir likeni çıkarırlar.

MİSK ÖKÜZÜ

Kuzey bölgelerinde yaşıyan misk öküzü, inek ve manda gibi geviş getiricilerin akrabası olan bir hayvandır. Vücudunun yanlarından sarkan uzun kahverengi tüyler kuvvetli kısa ayaklarını yarıya kadar örter. Hayvanın omuz kısımlarında kıvırcıklaşan bu tüylerin uzunluğu 30-40 cm. yi

bulmaktadır. Karnındaki yumuşak tüyler öylesine sıktır ki, ne soğuk ne de yağmur hayvana etki edebilir. Bunlar tundralarda 20-30 tanesi bir arada sürüler halinde dolaşırlar. Kışın ayaklarıyla karı eşeliyerek yazdan kalmış ot köklerini çıkarırlar.

Şiddetli tipilerde misk öküzleri yavrularını korumak için yanyana dizilerek onların etrafında bir halka çevirirler. Fırtına dinince de sürü yola koyulur.

İlk baharda tundralarda bitki hayatı canlanır. Hayvanlar da yavrularını büyütmeğe koyulurlar. Bu sırada ve bunun arkasından gelen kısa yaz mevsiminde yiyecek hayli boldur. Güneyden gürültücü göçmen kuşlar, yaban ördekleri, kazlar v. s. buralara sökün etmeğe başlar, böylece ıssız tundra da kalabalıklaşır.

Doğan Kardeşe Mektuplar

SEVGİLİ DOĞAN KARDEŞ

Bize çok faydalı bilgiler verdiğiniz için çok çok teşekkürler ederiz.

Sınıfımızda hepimiz size aboneyiz. Bazan bizim konularımızla uygun yazılarınız derslerimize büyük yardımlar sağlıyor.

Ocak sayınızdaki «at» konusu günü gününe dersimize yetişti, o sayı sınıfımızın sevilen misafiri olarak kabul edildi. Diğer masal kitaplarınız da derslerimizi bitirince yegâne eğlencemiz oluyor.

Tarih, Coğrafya derslerimizde renkli resimlerinizi epidiyoskopla seyrederek okuduğumuz yerleri daha iyi öğreniyoruz.

Bu mektubu size içimizden gelen çok sevinçli bir hisle yazıyoruz.

Öğretmenimizden ve bütün arkadaşlarımızdan candan sevgiler Doğan Kardeş.

Koca Ragıp Paşa Okulu

4-B Öğrencileri

NANSEN

UNESCO FEATURES

Çizen: Jean Bernadac

Yüz yıl önce, 10.10.1861 de Güney Norveçde FRÖEN'de doğan FRIDTJOF NANSEN, gençliğinde pek usta ve çok atılgan bir kayak ve paten şampiyonu olmuştu.

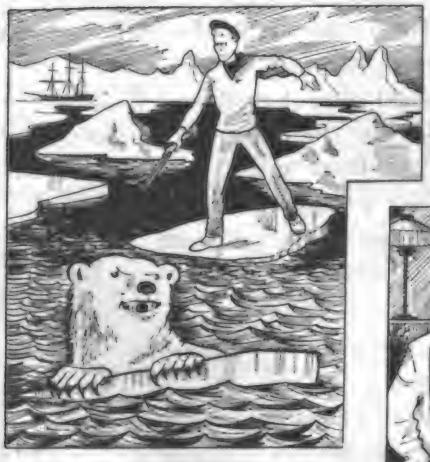

Tabiatı ve açık havayı çok sevdiği için üniversitede zooloji (hayvanat) derslerine yazıldı. Daha öğrenci iken, «Viking» gemisi ile Kuzey Kutbu çevrelerinde keşif seyahatine çıkan ilim heyetine katılarak oraların eşsiz güzelliklerini tattı ve korkunç tehlikelerini yakından gördü.

Hiç keşfedilmemiş buz ovalarında kayakla 500 km. - NANSEN 27 yaşında bu seyahate atıldı. Beş memleketin keşif seyyahları buna girişmiş, hiç biri becerememişti. NANSEN azmetti, başaracaktı.

Beş arkadaşı ile, bütün dünyayı hayrette bırakan bir harekete geçti. Planı şu idi, Gronland adasını en güç tarafından, doğudan batıya karadan geçerek fethedecekti. Ama daha sahile yaklaşmadan gemileri yüzer buz kütleleri arasında tehlikeli duruma düştü. NANSEN'le arkadaşları bir sandalla canlarını kurtardılar. Tam on gün buz dağları arasında kürek çekerek, akıntıları kolluyarak bin bir zorlukla sahile varabildiler.

Sahile çıkınca Eskimolar onları sıcak bir dostlukla karşıladı.

Hemen harekete geçtiler. Şimdi karşılarında 2400 m. yükseklikte bir dağ vardı. NANSEN ve arkadaşları bu dağı sıfırın altında 50 dereceyi geçen soğuk hava içinde aştılar. Üstelik her bir kızakla 100 kg. ağırlığında bir yükü de çekip götürüyorlardı.

Şimdi de yol iz belirmeyen ücsüz bucaksız buz ovalarında idiler. Seyahatin sonu gelmiyordu. Artık kaybolduklarına hükmettikleri sırada bir sabah bir kuş cıvıltısı işittiler. Çadırlarına yakın bir yerde bir kuş gördüler. Demek sahil yakındı. Bu hale göre Grönlandı doğudan batıya karadan aşmış oluyorlardı.

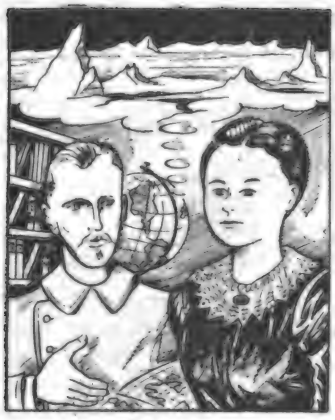

NANSEN 28 yaşında meşhur bir adam olmuştu. Daha o zamanlar büyük bir kesif seferi için tasarılar kuruyordu. Kuzey Kutbuna gidecekti, düşündüklerini nişanlısına anlatıyordu.

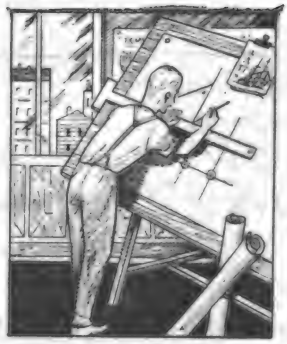

«Sibirya sahili açıklarında bir gemi ile doğuya doğru mümkün olduğu kadar ilerlemek. Gemi buzlar arasında donup kalınca buzların çözülüp çatlamasını beklemek. Dağılan buz kütleleri kuzeye doğru giderken gemi de üstünde oturduğu buz kütlesi ile birlikte Kuzey Kutbundan geçecekti» Bu aşırı derecede cesurca tasarının bütün tehlikelerini göze alan NANSEN Kutup gemisinin planlarını hazırladı, adını da koydu: FRAM

FRAM («İleri» demektir) 1893 Temmuzu başında Norveç'in Bergen limanından hareket etti. NANSEN gemiye beş yıllık kumanya almıştı. Gemi onun tahmin ettiği gibi iki ay sonra her tarafını saran buzlar içinde sıkıştı, çatırdamaya başladı. Buzlar da çatlamaya başlıyordu.

FRAM üstünde yapışıp kaldığı büyük buz kütlesi ile bütün bir yıl yüze yüze ilerledi. Fakat NANSEN'in umduğu çıkmadı. Gemi kutup üzerinden geçmiyecekti. Bunun üzerine NANSEN arkadaşlarından JOHANSEN'i yanına alarak kutup noktasına kayakla gitmek üzere 28 köpek, üç kızak ve kumanya ile FRAM'dan ayrılıp Kutba doğru yola çıktı.

İki arkadaş Kutup noktasına 320 km. kadar yaklaştılar. O zamana kadar hiç bir seyyah bu dereceye erememişti. Fakat geri dönmek zorunda kaldılar. Çünkü kumanya pek azalmıştı. Franz Joseph arazisinde mors dişleri ile sığınaklar kazarak kışladılar. Vurdukları ayıların etleri ile yaşadılar.

Yaz gelince yeniden harekete geçtiler. Bu sefer talih yardım etti. İngiliz kesif seyyahı F. JACKSON'un sefer heyeti ile karşılaştılar. NANSEN'le JOHANSEN 15 ay FRAM'dan uzak kalmışlardı. JACKSON kendi gemisi ile onları Norveç'e götürdü.

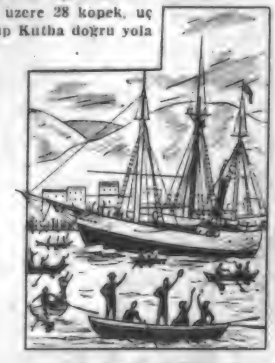

O arada FRAM da buzlardan kurtularak Norveç'e döndü. Gemi, NANSEN'in tahmini gibi, buz kütlesi üstünde üç yıl kutup etrafında dönüp durmuştu.

NANSEN artık bütün dünyanın bildiği büyük bir kâşifti. Universitede ilk defa Okeanografi (deniz ilmi) dersi veren de o oldu. Fakat o günlerde Norveç'te pek önemli şeyler oluyordu. Norveç 1905 de İsveçle siyasi bağını kesti. NANSEN Danimarka prensi KARL'ı Norveç kıralılığı tahtına davete memur edildi. Norveç milleti Prens KARL'ı kendisine kıral seçti, o da VII. HAAKON adı ile Norveç tahtına oturdu.

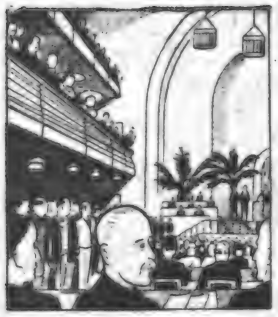

İlim adamı ve kâşif NANSEN şimdi diplomat da olmuştu. Artık bütün dünyada tanınan ve sevilen insandı. NANSEN yeryüzünde bütün insanların elbirliği ile çalışmaları gerektiğine inanırdı. 1920 de Cenevre'de Milletler Cemiyetinde Norveç delegasyonu başkanı o idi.

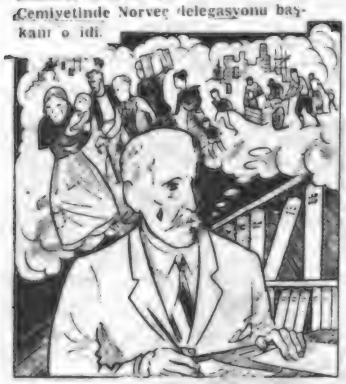

Harb her şeyi alt üst etmişti. Esirlerden başka, Avrupa ve Asya'da öz yurtlarından sürülüp çıkarılmış yahut kaçmak zorunda kalmış kadınlar, çocuklar ve ihtiyarlar, aliller ve hastalarla bir buçuk milyonu aşan muhacir ve mülteciler de vardı. Bu insanları sefaletten kurtarmak, onlara yerleşecek yer bulmak ve geçim sağlamak işlerini de M. C., NANSEN'e havale etti. M. C. nin ilk mülteciler Komiseri o oldu.

İmdat ve yardım işlerinin teşkilâtını NANSEN kendi bakımı altına aldı. Yaşı altmışı aşmış olduğu halde birkaç kere Rusya'ya gitmiş, yardım işlerini yakından takibetmişti.

Birinci Dünya Harbi bitmişti ama aradan bir buçuk yıl geçtiği halde, Sibirya'da, Güney Doğu Avrupa'da yüzbinlerce harb esiri hâlâ darmadağın sürüklenip duruyordu. M. C., NANSEN'i bu insanları yurtlarına göndermek için teşkilat kurmaga memur etti.

Bu mülteci insanlar kendilerini koruyan bir kurum bulunduğuna inanmalı, kendilerini ülkesine kabul edecek, onlara yer ve iş sağlıyacak memleketler bulunduğunu bilmeli idiler. NANSEN 52 devlet tarafından tanınan bir pasaport çıkardı. NANSEN pasaportu ile gelenleri o Devletler kendi ülkelerine kabul ediyorlardı. Nansen Muhacir ve mülteciler işini de yoluna koydu

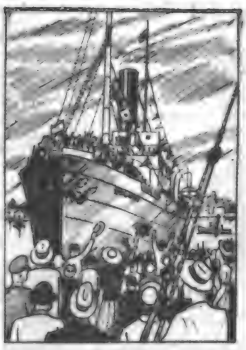

Esirleri kamplarda toplamak, yiyeceklerini sağlamak, sağlıklarını korumak, sonra onları kara ve deniz yolundan yurtlarına göndermek için vasıta bulmak... NANSEN bu güç işleri başardı. 18 ay içinde 450.000 insan İngiltere Hükümetinin işareti verdiği 14 gemi ile 26 memlekette yurtlarına kavuştu-

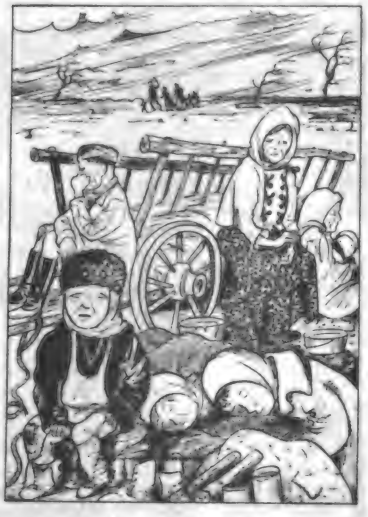

Feläket üstüne feläket... Rusya'da, Volga boyunda ve Ukrayna'da korkunç bir kıtlık başgösterdi. İç harblerin neticesi olarak kolera ve tifüs salgınları da halkı kırıp geçiriyordu. Aç insanlar ot ve ağaç kabukları yemek zorunda kaldılar. Kış bastırdı, açlık ve soğuk yüzünden binlerce insan ve hayvan telef oldu. Kırlarda yol kenarlarına bırakılmış çocuklar bulunuyordu.

M. C. Genel Kurulunda NANSEN üye Devlet delegelerine şöyle hitabetti. «Şu anda 25-30 milyon insan açlıktan ölmek feläketinin tehdidi altındadır. Eğer bugünden başlıyarak iki ay içinde imdatlarına yetişilemezse o feci akıbet mukadderdir.

«Kanada'da mahsul çok bereketli: Birleşik Amerika'da buğdaylar ambarlarda çuruyor: Arjantin'de mısır o kadar bol ki lokomotiflerde kömür yerine yakıyorlar... Buralardan Rusya'ya zahire ulaştırmak için beş milyon İngiliz lirası lâzım...»

NANSEN'in hitabı cevapsız kaldı. O da kendi başına meydana atılarak yer yer konferanslar verdi, resimli kitaplar yayınladı. Davasına bütün dünyayı ilgilendirdi.

Gayretleri pek iyi sonuçlar verdi. Altı milyonu çocuk olmak üzere yedi milyondan fazla insan ölümden kurtarıldı.

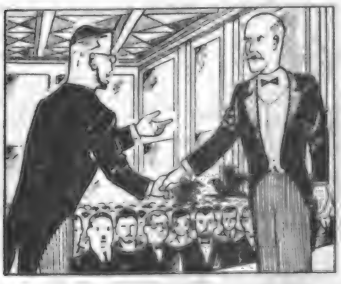

Her yıl dünya sulhu için en iyi çalışmış olan şahıs veya heyete verilen Nobel Sulh Mükâfatı 1922 de NANSEN'e verildi. Bu hayli büyük miktarda paradır. Danimarkalı bir kitap yayıncısı buna bir o kadar da kendi ekledi. NANSEN eline geçen iki katlı mükâfat parasını toptan açlık ve kıtlık Yardım Kurumuna devretti. Beş parasına bile dokunmadı.

Fakat şiddetli ihtiyaç içinde başka insanlar da vardı. Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan bir anlaşma gereğince Türkiye'den Yunanistan'a gönderilen bir buçuk milyon ortodoks nüfus NANSEN'in kurduğu teşkilât yardımı ile kolayca taşınmış ve yeni yurtlarına yerleşmiştir.

Dünyanın neresinde sıkıntı çeken, imdat isteyen insan olmuşsa NANSEN imdada koşmuştur. Fakat o bütün bu ağır işlerle uğraşırken bile ilimle ilgisini kesmemiştir. Kendisine 1930 da 69. doğum yıldönümünü nasıl geçirmek istediğini soranlara «Bir Zeppelin balonu ile Kuzey Kutbu üzerinde uçarak» demiştir.

NANSEN bu isteğini gerçekleştiremedi. Uzun yıllar en güç şartlar içinde durmadan çalışmak, bir taraftan da en feci ıstırap sahneleri, en korkunç felâket ve sefalet manzaraları ile sık sık karşılaşmak onu yıpratmıştı. 13 Mayıs 1930 da öldü. Her yıl, ölüm yıldönümünde Norveç okul çocukları ellerinde bayraklarla memleketin her tarafında onu anmak için törenler yaparlar.

UNESCO

Ona "Hastalıklı Bebek" Derlerdi...

DEREK, Van amcasının verdiği gümüş parayı avucunun içinde evirip çevirip duruyordu. Bir ara omuzlarını silkti. Canı çok sıkılıyordu. Hele aklına hep önemli, ciddî şeylerden bahseden, daima sert sert konuşan, çatık kaşlı Van amca gelince genzine bir şey kaçmış gibi oldu, aksırıverdi. O sırada harıl harıl yanan ocağın üstünden gümüş gibi parlatılmış tencereyi kaldırıp ilerdeki masanın üstüne koyan annesi çocuğun hapşırdığını duyunca hemen dönüp «Yavrum sen yine soğuk mu aldın yoksa?» diye merakla sordu.

Çocukcağız kendisine durmadan hasta muamelesi yapılmasından bıkıp usanmıştı. Ümitsizlikle gözlerini etrafta dolaştırmağa başladı. Oturma odası olarak da kullandıkları bu mutfağın her tarafı pırıl pırıldı. Duvarlardaki raflara üstünde cicili bicili esvaplı insan resimleri bulunan bir sürü tabak sıralanmıştı. Önceleri onları seyretmeğe bayılırdı ama günlerinin çoğu içerde ayakları sıcak su içinde sırtında hardal yakısı, iyileşmeğe çalışırken o, zayıf, şişman türlü resimlere baka baka bıkmıştı. Artık odada kendisini oyalıyacak birşey bulamıyordu. Annesinin telâşı üzerine, «bir denize açılsam mutlaka hiçbir şeyim kalmıyacak. Güçlü kuvvetli bir insan olacağım» dedi.

Söylediklerinin gerçekleşmesine imkân olmıyacağını biliyordu ama Amsterdamda bütün çocukların denize açılmağa hazırlandıklarını düşünerek bunları söyledi.

Annesi bir somun ekmekle, kocaman bir parça peyniri mavi bir dolaptan çıkarırken başını iki tarafa sallıyarak:

«Van amca deniz hayatının güçlüklerine dayanamıyacağını söylüyor. Baban öldüğü için senin ilerde tutacağın yolu amcan gösterecek. Şimdilik sana en uygun meslek olarak marangozluğu görüyor. Sana verdiği parayla pazardan, işine bir başlangıç olmak üzere, bir oyma bıçağı almanı istiyor.»

Çocuk bunları duyunca keyfi büsbütün kaçtı. Annesi:

«Oğlum amcan öğleden sonra bize uğrıyacak. Seni çok usta bir marangozun yanına çırak verecek. Ama daha önce, ustan elininin böyle şeylere yatkın olup olmadığını anlamak istiyor. Göreyim seni şu alacağın bıçakla öyle bir gemi yap ki adam hemen seni yanına alıversin. Unutma Van amcan öğleden sonra burada olacak.»

Çocuk önüne bakıp «Katje'ler bugün sabun yapacaklar. Sabahleyin sen pazara çıkınca gidip ona yardım edebilir miyim?» diye izin istedi.

Annesi, «peki» dedi. «Ama sakın hızlı gitme, terleyip üşütürsün sonra.»

Derek gülümsiyerek, «hiç merak etme anneciğim» dedi.. «Sözünden dışarı çıkmıyacağım.»

Amsterdam'ın kaldırım taşlariyle örtülü caddeleri çok gürültülü ve kalabalıktı. Yolun iki tarafına dizilmiş dik çatılı yüksek evler tahta pabuçların kaldırım taşlarına çarparak çıkardığı takırtılarla satıcıların birbirine karışmış seslerini yansıtıp gü-

rültüyü kat kat fazlalaştırıyordu.

Tam pazarın ortasından geçerken biri, «annen nasıl hastalıklı bebek» diye alaylı alaylı seslendi.

Onunla böyle alay eden iri yarı bir sokak çocuğu Derek, kendisine hastalıklı denilmesine çok içerlemişti. Sağına soluna bakınmadan kızgın kızgın yürürken birine çarpıverirdi.

Kalın bir ses, «önüne baksana oğlum» diye gürledi

Derek, «affedersiniz,» deyip başını kaldırınca upuzun boylu, yanık tenli bir adamla göz göze geldi. Pırıl pırıl parlıyan boncuk gibi mavi gözleri vardı. Adamın omuzunda bir şey duruyordu ama çocuk ne olduğunu anlıyamamıştı. Görünüşüne bakılırsa bir kuştu ama ömründe hiç böylesine rastlamamıştı. Tüyleri kırmızılı, yeşilli sarılıydı. Kocaman bir gaga kurnaz kurnaz bakan gözlerin ortasından aşağı doğru kıvrılıyordu

Adam çocuğun kuşa hayran hayran baktığını görünce, «papağandır» dedi. «Ben limanda gördüğün şu gemide tayfayım. Katf'ı pazara satmağa getirdim.»

Çocuk sevinçle. «peki kaça veriyorsunuz,» diye atıldı «İnşallah o kadar param çıkar.»

Parayı gösterirken adam ya yetmez derse diye ödü kopuyordu. Gemici çocuğun elindekine iyice baktıktan sonra «Katf'ı bundan çok daha fazlasına satabilirim ama kuşu iyi bakabilecek birine teslim etmek istiyorum. Bunun için de sana vereceğim.»

Çocuk sevinçle, «siz hiç merak etmeyin» diye atıldı

Adam Katf'ı kendi omuzundan alıp çocuğun omuzuna koydu. Hayvan da hayli ağırdı Tayfa çocuğun eline kalın bir zincir verip kuşu göstererek «öbür ucu da ayağına bağlıdır. Senin kendisinden üstün olduğunu ona zincir hatırlatacaktır. Serbest kalırsa kaçabilir. İlk birkaç gün onu bir yere bağla. Ay çiçeği tohumuna bayılır. Bol bol temiz su ver»

Derek «siz hiç merak etmeyin gemici amca ben ona çok iyi bakarım» deyip evin yolunu tuttu

Hayvan kanca gibi sivri tırnaklarını çocuğun omuzuna gömmüş «A-r-r-k» diye sesler çıkarıyordu. Çocuk onu yatıştırmak için yavaşça tüylerini okşadı. Elinden geldiği kadar çabuk gitmeğe çalışıyordu. İşin kötüsü sokakta oynıyan çocuklar onu görünce etrafına toplanıvermişlerdi. Kuşu birbirlerine gösterip «ne kadar güzel» diye hayran hayran bakıyorlardı. Bu arada Derek omuzunun derilerinin soyulduğunu hissediyordu ama keyfine diyecek yoktu. Evinin kapısına varıncaya kadar çocuklar da peşinden geldiler. Annesi bahçede durmuş kızgın kızgın bakıyordu. Derek. «papağanıma bak Adı Katf» diye kekeledi

Annesi: «Demek amcanın parasını buna harcadın... Ailemizde senin gibisi yok. Yazıklar olsun» diye azarlamağa başladı. Çocuk, «ama bak anneciğim ne kadar güzel» diye zinciri bırakıp hayvanı yere koydu. Hayvan da bunu fırsat bilerek renkli kanatlarını çırparak havalanıverdi.

Annesi bir çığlık attı. Derek onun ömründe bu şekilde bağırdığını duymamıştı. Annesi çocuğun gömleğindeki kanı görünce sanki aklı başından gidivermişti. Halbuki Derek, annesinin kuş kaçtığı için kızdığını sanıyordu.

Etraftaki çocuklar bağrışarak kiliseyi işaret ediyorlardı.

Derek hemen ileri atıldı. Ne olursa olsun kuşu yakalayıp tayfaya geri götürmeliydi. Arkasından bir sürü sesler geliyordu. Ama, o bunların hiçbirine aldırış etmiyor, gözlerini dik çatının tepesindeki kuştan bir dakika bile ayırmıyordu. Papağana

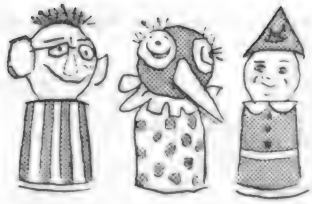

BOZUK AMPULLERDEN YAPILMIŞ OYUNCAKLAR

Artık kullanılmaz hale gelmiş ampullerden yaratma gücünüzü kullanarak resimde görüldüğü gibi çeşitli oyuncaklar meydana getirebilirsiniz.
Bunun için gereken malzeme, boya kalemi, pamuk, kuru sebze, meyva, tohumlar ve bunlara benzer en ucuz şeyler. Meselâ boyanmış bir kâğıt huni bir kuşun gagası, ortadan ikiye bölünmüş bir fasulye tanesi, gözleri olabilir. Başları oturtmak için dört köşe bir kartonu silindir şeklinde kıvırıp bir tarafını kapatın ve üzerini renkli kâğıtlarla süsleyin... Tabii oyuncaklarınızın güzelliği sizin elinizde, onlara zevkinize, yaratma gücünüze dayanarak herkesin hayran kalacağı şekiller verebilirsiniz.

Kabuklu yemişlerden neler yapabilirsiniz?

Kabuklu yemiş yediğinizde bir kısım kabukları atmayın çünkü onları biblo şeklinde hayvancıklar yapmakta kullanabilirsiniz.

TAVŞANLAR

Ceviz kabuklarının yarılarından ana ve baba tavşanlar, fıstık kabuklarından da yavru tavşanlar yapılabilir.

Önce kabukların üstünü beyaza boyayın. Kuruyunca da boya çıkmasın diye bir kat renksiz tırnak cilâsı sürün. Ceviz kabukları koyu renkli olduğundan hem boyamadan önce hem de sonra tırnak cilâsı çekin.

İki ufak pembe boncuk alın bir kibrit çöpünü zamka batırıp bunlara sürün. Sonra getirip resimde gördüğünüz gibi kabuğun üstüne yapıştırın. Uzunca bir parça pamuk ipliği alın bunu 2,5 cm. uzunluğunda altı kere katlayın ortasından bağlayıp yanlarını kesin. Böylelikle elde ettiğiniz bıyıkları da getirip yerli yerine yapıştırın... Derginizdeki resme iyice bakın. Beyaz kâğıttan gördüklerinize benzer şekilde kulaklar ve dişler kesin. Ama kulakların iç kısımlarını pembeye boyamayı unutmayın. Yuvarlaklaştırdığınız bir parça pamuğu da kuyruk yerine yapıştırırsanız, artık tavşanımızın hiçbir eksiği kalmaz. Diğerlerini de tıpkı bunun

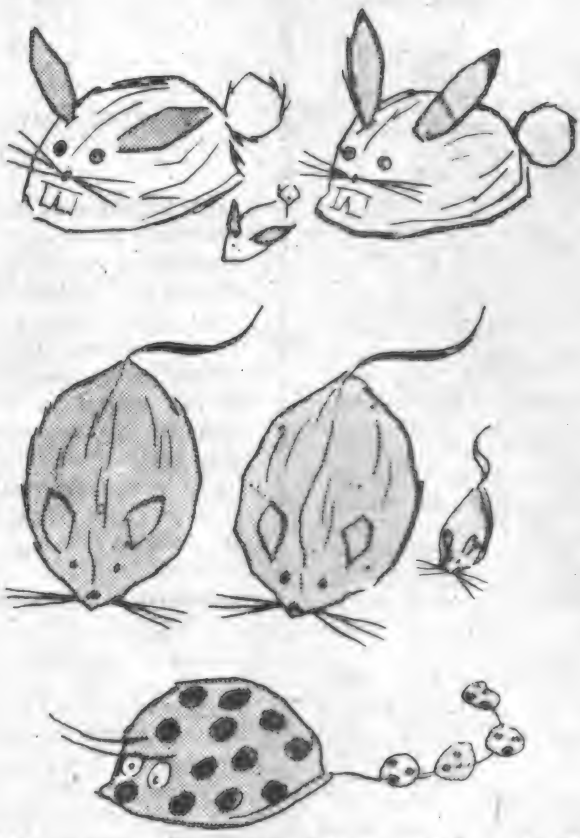

gibi yaparsınız. Sonra da bu sevimli tavşan ailesini içine yeşil kâğıt döşenmiş bir kutuya yerleştirirsiniz.

FARELER

Aynı şekilde fareler de yapabilirsiniz. Yalnız gözleri için siyah boncuk kullanmanız ve üstlerini griye boyamanız gerekmektedir.

Tabii uzunca kül renkli yünden bir kuyruk takarsınız. Kulakların daha ufak yapılacağına da dikkat ettiniz değil mi?

UÇ UÇ BÖCEĞİ

Uç uç böceği yapmak için ceviz kabuğunun yarısını alın kırmızıya boyayıp üstüne siyah benekler yapın. Yavru böcekler ikiye bölünmüş nohuttan yapılabilir. Bunları bir iplik üzerine yapıştırın, sonra da annelerinin gövdesine tutturun ki, kaybolmasınlar.

iyice yaklaşmıştı, vücudunu bir yay gibi gererek uzanıp zinciri tuttu.

«Gel güzel kuş gel» diye seslendi. Hayvan uslu uslu, hop diye Derek'in omuzuna kondu. Çocuk dengesini kaybedip kurşun bir güle çarpmış gibi sendeledi. Sonra kendini toparlıyarak sürüne sürüne aşağı inmeğe başladı.

Derek yavaşça kaldırımlara atladığında ortalığa birdenbire bir sessizlik çöktü. Hayretle dönüp etrafına bakınca durumu anladı. Derek amca gözlerini çocuğa dikmiş kıpırdamadan duruyordu. Hayli kızgın olduğu yüzünden besbelliydi. Van am-

(Devamı S. 50 de)

Çiçek aşısından korkmayınız

KIYAMETLER koptu, aile efradı birbirlerine girdi evi bir telâş aldı. Bütün bunlar tabiî çiçek salgını üzerine oluyordu! Bazı memleketlerde çiçek hastalığı görüldüğünü işitmiş, veya komşuların çiçek aşısı yaptırdıklarını görmüşsünüzdür? Sömestr tatili için annesi ile İstanbul'a gelen Argun'un da rahatsızlığı bu sıralarda ortaya çıktı. Aile doktoru durumu biraz şüpheli görmüş. Annesi çocuğunun su çiçeği çıkarmadığını söylüyormuş ama durum pek kesin olmadığı için konsültasyona karar verilmiş. Bu doktor toplantısına ben de katıldım. Vaka hakikaten kaygılanılmayacak gibi değildi. Argun'un vücudunu saçlarının diplerine kadar kabarcıklar kaplamış. Ateşin 40'ın üstünde oluşu çiçek hastalığını akla getirmiş. Uzatmıyayım sonunda biz iki doktor hastalığa grip de karıştığından ateşin 40 dereceye yükseldiğine, hastalığın çiçek olmadığına, Argun'un su çiçeği geçirdiğine kanaat getirdik. Bütün aile derin bir nefes aldı ve:

— Hay Allah razı olsun sizlerden, diyerek üzüntülerinden kurtuldular. Sevinmekte haklı idiler.

Su Çiçeği

Su çiçeği, hafif ateş yapar ve çabuk iyileşir, çiçek gibi tehlikeli değildir.

Argun artık iyileşti, okuluna devam ediyor bile... Geçen gün bir tanıdığın kızı, çiçek aşısı yaptırmam da yaptırmam diye ağlamaya başladı. Hastalığı kendisine anlatınca ilk işi :

— Bu derece korkunç ve tehlikeli olduğunu bilmiyordum Doktor Amca, diye kolunu seve seve bana uzattı. Ben de aşısını yaptım.

Çiçek Hastalığının Tehlikeleri

Çiçek hastalığı çok tehlikelidir. İnsanı öldürebilir. Vücutta arıza bırakır.

Çiçek hastalığı tarih kadar eskidir. Yaygın ve bulaşıcıdır. Yüzü, vücudu delik deşik eder. Şehirlerden şehirlere, ülkelerden ülkelere atlar, salgınlar yapar, canlar yakar.

Çiçek Aşısının Tarihçesi

Çiçek aşısını İngiliz doktoru E. Jenner 1796 da bulmadan önce, atalarımız, gayet basit yollarla o zamanın şartlarına göre bu aşıyı uygularlarmış. Meselâ çiçeklilerin gömleklerini, sağlamlara giydirerek bağışıklık kazandırırlarmış.

Çiçek hastalığı daha çok soğuk kış aylarında artar. Ben bunları yazarken, «Çiçeğe karşı nasıl korunalım» diyenlerinizi duyar gibiyim.

Çiçek Hastalığı İle Savaş

Çiçeğe karşı savaş, ancak çiçek aşısı yaptırmakla ve her beş senede bir aşıyı tekrarlamakla olur. Çiçek aşısı hastalığa karşı bir bağışıklık kazandırır. Yalnız bu aşının bir usulü vardır. Aşı yapılacak insanların tam sıhhatte olmaları, ekzama, verem ve yüksek ateşli durumda bulunmamaları lâzımdır. Aşı gibi basit, tehlikesiz bir çareyle birçok hastalıkların yok olduğunu biliniz ve aşılardan sakın korkmayınız.

Dr. Kâmran ŞENEL

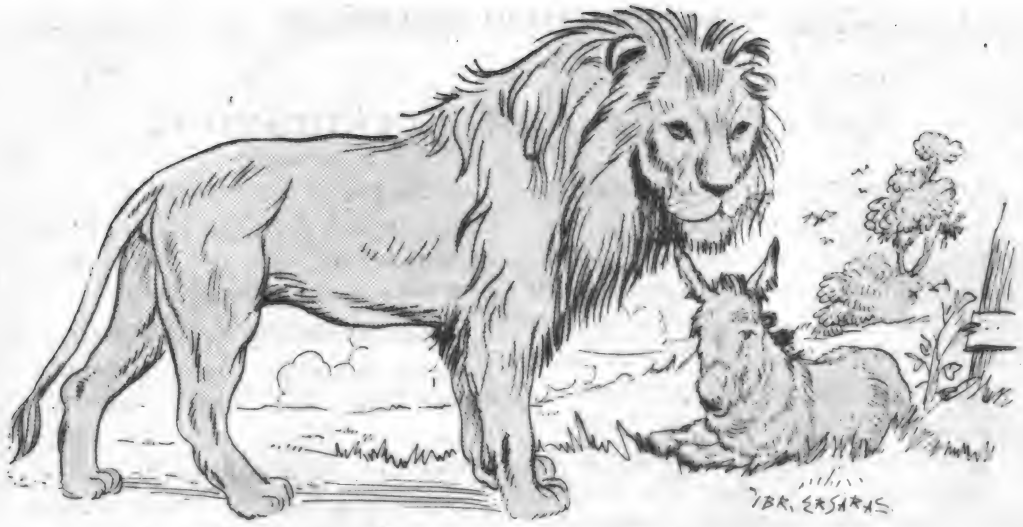

Dağların Kıralı

BİR değirmencinin bir eşeği vardı. Adam öyle kötü kalbli öyle zalimdi ki hayvancağızın ağır yükler altında canını çıkarıyor, üstelik sık sık da öldüresiye dövüyordu. Gün geçtikçe bu adamın işkenceleri dayanılmaz bir hale geldiğinden eşek de evden kaçmaya karar verdi Bir gece usulca ahırdan çıktı, olanca hızıyla ilerdeki yeşil tepeye doğru yürümeğe başladı. Burada karşısında bütün hayvanların tir tir titredikleri aslan kardeş oturuyordu. Artık canından bezmiş olan eşek tepeye varır varmaz birdenbire hayvanların kıralı aslanla burun buruna geliverdi. Ömründe hiç aslan görmemişti. Korkudan titremeye başladı. Öte yandan aslan da ilk defa karşılaştığı bu garip konuktan en az onun kadar çekinmişti. Elinden geldiği kadar cesur görünmeye çalışarak, «Sen kimsin, benden ne istiyorsun» diyebildi.

Öteki, «Bana yiğit derler» diye cevap verdi.

Bu defa aslan «Hımm» dedi. Adın hoşuma gitti. Gerçekten adın kadar gözü peksen bu tepenin sahibi olabilirsin. Herşeyden önce benimle, hayvanların kıralıyla, başa çıkman gerekiyor.

Bu sözler üzerine eşek çifteler atarak olanca gücüyle anırmağa başladı. Onun bu hareketi aslanı büsbütün ürküttü. Ötekiyle dostluk kurmanın kendisi için faydalı olacağını düşünerek, «Haydi, bu gece bize gidelim. Yarın tepenin sahibinin kim olacağını kararlaştırırız» dedi.

Ertesi gün aslan bu önemli problemi çözmek için aralarında üç ayrı yarışma yapmalarını ileri sürdü. Bunları kazanan tepeye yerleşecekti.

İlk yarış geniş bir hendeği atlamaktı. Kendisi bunu kolayca başarıp karşı kıyıya geçti. Ama bizim yiğitin bu işlerde hiç ustalığı yoktu Atlıyayım derken hendeğin ortasındaki bir tahtanın üstüne düşüverdi.

Aslan hemen arkadaşına yardım etmeğe koştu. Öteki hendekten çıktıktan sonra aslana çıkışmaya başladı:

«Ne diye benim eğlenceme engel oluyorsun. Niçin herkesin işine burnunu sokuyorsun. Ben mahsus o tahtanın üstüne atladım. Yaptığım incelemeyi altüst ettin. Onun üstünde iki tarafa sallanarak başımın mı yoksa kuyruğumun mu daha ağır olduğunu bulmaya çalışıyordum. Sen gelip karışmasaydın şimdi bu önemli problemi çoktan çözmüştüm.»

Hayvanların kıralı bu sözler karşısında ne diyeceğini şaşırıp kaldı Özür diliyerek ikinci yarışmaya başlamalarını rica etti

Bu, azgın bir nehrin bir kıyısından öteki kıyısına yüzerek geçmekti. Aslanın suya girmesiyle karşı kıyıya ulaşması bir oldu. Oturup tüylerini kurutmaya başladı. Bu arada zavallı eşek suyun ancak yarısına kadar gelebilmişti. Ne ileri gidebiliyor ne geri dönebiliyordu. Azgın sular arasında çırpınıp duruyordu

Aslan, «Bu defa gerçekten başı dertte» deyip suya atladı ve garip arkadaşını tutup kıyıya çıkardı.

Eşek kendini güven içinde görür görmez bu defa aslana şöyle bağırıp çağırmaya başladı:

«Ben sana işlerime karışma demedim miydim? Niçin beni tutup çıkardın? Orada ne güzel durmuş balıkları seyrediyordum, sen gelmeseydin bir sürü de balık yakalıyacaktım. Her defasında benim işlerimi bozuyorsun. Bu son olsun. Bir daha böyle bir hareketini görmiyeyim.»

Arkadaşına yardım etmeğe çalışan aslan, bu sözler üzerine yine üzüldü ve yavaş yavaş evinin yolunu tuttu. Canı konuşmak bile istemiyordu.

Ertesi sabah olanları unutup yine eskisi gibi neşeli görünmeye çalışıyordu. Garip arkadaşına dönüp, «Artık bugün bu meseleye bir son verelim» dedi, «Bugün ormana avlanmaya çıkalım. Kim daha çok hayvan yakalarsa tepe onun olsun».

Bu yarışmayı kendisinin kazanacağına büyük bir güveni vardı. İşe başladıktan az sonra epeyce av avladı, karnı hayli aç olduğu halde hiç birine elini sürmedi. Amacı hepsini evine götürüp arkadaşına üstünlüğünü göstermekti.

Yiğit, avcılıkta aslanla boy ölçüşmenin imkânsız olduğunu iyi biliyordu. Durmadan bu işin içinden de sıyrılmanın yollarını araştırıp duruyordu. Böyle dalgın dalgın yürürken karşısına bir çiftlik çıktı. Hayvan açık kapıdan içeri daldı. Ekili lâhanaları görünce gözleri parladı, ne zamandır canı böyle birşey istiyordu. Hemen yemeğe koyuldu. Tıka basa karnını doyurdu. O gün talihi çok açıktı. Tam çiftlikten çıkarken yerde ölü bir karga buldu. Artık sevincine diyecek yoktu. «Tamam, bu da benim yakaladığım av olacak. Şimdi aslanı kandıracak bir hikâye uydurmak gerekiyor» diye söyleniyordu.

Hava kararınca aslan yorgun argın, tuttuğu avları peşinde sürükleye sürükleye inine döndü. Ötekini tembel tembel otururken görünce yerde duran yığına göğsü kabararak bakıp «Eh» dedi «bugün çok yoruldum ama boşuna olmadı. Hiç değilse senden daha üstün olduğumu göstermiş oldum.»

Eşek ona küçümsiyerek şöyle bir bakıp «Kim demiş» dedi, «senin bu kadar sıkıntıya girmeni bir türlü anlıyamıyorum. Üstünlüğün bu mu senin? Öyle uzaklara gitmeye lüzum yoktu ki. Şöyle bir etrafı dolaşınca seninkilerden kat kat fazlasını yakaladım. Öyle çok yedim öyle çok yedim ki artık bir hafta daha birşey istemem. Belki bir şey tutamamışsındır diye bu gece aç yatmaman için bu kargayı da sana ayırdım.»

Aslan, karşısındakinin üstünlüğünü kabul etmek zorunda kalmıştı. «Beni düşünmenize çok teşekkür ederim. Bundan böyle bu tepeyi size bırakıyorum. Benden çok daha akıllı, çok daha kuvvetli olduğunuzu gösterdiniz» diyerek usulca garip yaratığın yanından sıvıştı. Bu tehlikeli arkadaştan kurtulduğuna pek sevinmişti.

Aslan biraz yürüdükten sonra Kurt kardeşe rasladı. Onun tepeye doğru yollandığını görünce hemen «Aman sakın o tarafa gitme, orada öyle yırtıcı bir yaratık var ki hemen seni parçalayıverir» diye ona öğüt vermeye başladı.

Kurt, «Peki bu senin dediğin korkunç hayvan nasıl bir şey?» diye sorunca öteki heyecanla garip dostunu tarife koyuldu.

«Tüyleri külrengi, ikide bir ayaklarını yere vurup çok garip ve korkunç sesler çıkarıyor. Sırtında deriden yapılmış bir şey var. Bana kalırsa zırhı olacak.»

Kurt, «Anlaşıldı anlaşıldı» diye güldü. «Dediğine bakılırsa bu bir eşek. Kimseye

zararı dokunmayan kendi halinde bir hayvancıktır. İnsanlar onlara ağır yükleri taşıtırlar. Ben onlardan bir sürü yedim. Ey hayvanların kıralı, ondan korktuğunuzu söyliyerek ne güzel de şaka yapıyorsunuz.»

Aslan, «yok! yok!» dedi. «Gerçekten tepeye dönmeye cesaret edemiyorum. Bu senin dediğin hayvan değil herhalde.»

Kurt, «Yanıldığımı hiç sanmıyorum. Gel istersen beraber gidelim. Biribirimizden ayrılmamak için de kuyruklarımızı bağlıyalım.»

Bu iki yırtıcı hayvan tepeye gelince eşek ne yapacağını şaşırdı. Onlara korktuğunu belli etmemek için olanca gücüyle anırmaya başladı.

Bunun üzerine aslan bütün hızıyla koşmaya koyuldu. Kurt, «dur, dur» diye bağırıyordu. «Dediğim gibi bu bir eşek! Korkacak hiç bir şey yok ortada.»

Aslan bunlara aldırış etmiyor, kurdu arkasından sürüyerek hendekleri atlayıp çalılıklar arasına giriyordu. Bir ara bir çalılıktan çıkmağa uğraşırken sol gözüne bir diken battı.

Aslan, «Ah vuruldum» diye bağırdı. «Gördün mü kurt kardeş, o korkunç hayvan beni gözümden vurdu.»

Tepeden hayli uzaklaştıktan sonra durdular. Kuyruklarını çözerlerken aslan kurda «canımızı güç kurtardık, yine şansımız varmış değil mi?» diye dert yandı.

Düşünmesini Bilmek

EVVEL zaman içinde yaşlı bir Çinli kadının iki oğlu vardı. Kadın uzun yıllar sonunda tek başına evi çekip çevirmekten usanarak iki güzel gelin getirip bir köşeye çekilmişti.

Gelinlerden birinin adı Lotus Çiçeği, diğerinin ise Ay Çiçeği idi. Her ikisi de yaşlı kadını çok seviyorlar bir dediğini iki etmiyorlardı. Bu kadar saygılı oldukları halde daha çocuk denecek yaşta bulunduklarından bazı düşüncesiz hareketler de yapıyorlar yerli yersiz istekleriyle kadıncağızın başını ağrıtıyorlardı. Son günlerde de doğup büyüdükleri köyü özlediklerini, kendilerine birkaç haftalık izin verilmesini rica edip duruyorlardı

Kadın bir ara ısrarlarından usanarak bu işe bir son vermeyi düşündü. İsteklerini gelip tekrarladıklarında «peki yavrularım» dedi, «istediğiniz zaman gidebilirsiniz ama köyünüzden dönerken size söyliyeceğim şeyleri getirmeyi de unutmayın. Aksi halde bir daha bu eve adımınızı atamazsınız.»

Genç kızlar tekrar geride bıraktıklarına kavuşmanın sevinci içinde yerine getiremiyecekleri bir söz verdiklerinin farkında bile olmadan «ne derseniz seve seve bulup getiririz» diyerek kadına teşekkür etmeğe başladılar. Kadın, büyük gelinine dönüp, «Lotus Çiçeği senden dönüşte kâğıda sarılmış ateş getirmeni, Ay Çiçeği, senden de kâğıt içinde rüzgâr getirmeni istiyorum» dedi.

Akılları öylesine çıkacakları seyahatle meşguldü ki, nasıl olup da bu garip hediyeleri bulabileceklerini düşünmediler bile Allahaısmarladık deyip güle söyliye yola koyuldular. Artık epeyce yol almışlar bir sürü pirinç, şeker kamışı tarlaşını geride bırakmışlardı ki, birdenbire Lotus Çiçeğinin aklı başına geldi Durup «Ay Çiçeği» diye dertli dertli söylendi. «Hiç kâğıda ateş sarılır mı? Bu insan üstü bir kuvvetin başarabileceği bir iş. Şimdi ben ne yapacağım?»

Yolun kenarına çöktü. Elleriyle yüzünü örtüp hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı.

Öteki, «Ya ben rüzgârı kâğıda nasıl koyacağım. Bunu dünyada kim yapmış ki, ben becerebileyim» deyip o da ötekinin yanına oturdu. Beraberce gözyaşı dökmeğe başladılar. Hıçkırarak, «artık bir daha yuvamıza dönemiyeceğiz, böyle bir şeye söz vermekle ne kadar da akılsızlık ettik» diye sızlanıp duruyorlardı

Onlar böyle dövünürlerken ilerde uzanan tarlalardan kocaman bir mandanın sırtına binmiş bir genç kız çıktı. Önlerine gelince durup niçin ağladıklarını sordu. Ama hıçkırıklardan başka bir cevap alamadı. Kız «ağlamakla ne elde ediyorsunuz? Böyle vakit kaybedeceğinize düşünüp taşınıp güçlüklerinizi yenmeğe çalışsanıza. Hem sonra şu derdinizi bana da söyleyin de beraberce bir çare düşünelim» diye onları kendilerine getirmeğe çalıştı.

Sonunda genç kadınlar gözlerini kurulayıp ona içinde bulundukları kötü durumu anlattılar.

Genç kız, «gerçekten de işin sonunun ne olacağını düşünmeden hayli güç şeyler yapmağa söz vermişsiniz. Şimdi gelin bizim eve gide-

DOĞAN KARDEŞ İÇİN NE YAPIYORSUN?

Doğan Kardeş senin dergin. Onu beğeniyorsan, onu seviyorsan, onu kendin çıkarıyormuş gibi yaymağa, tanıtmağa çalış.

«Doğan Kardeş»i daha çok Türk çocuğunun okumasını sağlamak için sen de çalış. Doğan Kardeşe daha çok abone, daha çok okuyucu!

lim. Aklımızı başımıza toplayıp iyice düşünelim. Böylece iyi bir sonuca ulaşacağımıza inanıyorum» dedi.

O zamana kadar gelinlerin hiç biri bu işe bir çare bulmak için akıllarını kullanmayı düşünmemişti. Kızın canla başla kendilerine yardım etmeğe hazır olduğunu görünce kalkıp onlar da mandaya binerek bu yardımsever kızın evine gittiler. Balkonda oturup hep birlikte bu çıkmazdan kurtulmanın yollarını araştırmağa koyuldular. Kız bir ara yerinden fırlayıp içeri girdi. Az sonra elinde içinde yanar bir mum bulunan kocaman bir kâğıt fenerle döndü.

Bunu görünce Lotus çiçeği sevinçle çocuk gibi ellerini çırparak «Tamam, tam istediğim gibi bir hediye. Artık evime göğsümü gere gere dönebilirim. Benden kâğıda sarılı ateş istemişti. Bundan iyisi can sağlığı» diye söylenmeğe başladı.

Ay çiçeğinin yüzü hâlâ bir karış asıktı. Kendisine verilen emri yerine getirebilecek bir çözüm yolu bulamıyordu.

Ev sahibi kız biraz düşündükten sonra tekrar içeri girip bir kâğıt yelpaze getirdi. Onu Ay çiçeğinin eline verip, «şimdi bunu al ileri geri salla bakalım,» dedi.

Kadın dediğini yerine getirince sevinçle haykırdı. «Bak, bak, yüzüme gelen rüzgârı kâğıt taşıyor. Böylece rüzgâr da kâğıda konulmuş oluyor. Artık ben de evime dönebilirim» diye sevincinden uçmağa başladı.

Kadınlar, kendilerine çok büyük bir iyilik yapan kıza teşekkür edip yola koyuldular. Çok özledikleri köylerine gidip orada epeyce kaldılar Bir süre sonra da evlerine döndüler. Kadın gelinlerinin döneceklerini hiç ummuyordu. Onların gelmek üzere oldukları haberini alır almaz çok şaşırdı, eve girmelerini bile bekliyemeden yolda karşılamağa çıktı. Onları görünce sert sert «ben evime sizin gibi itaatsiz, söz dinlemez kimseleri alamam. Haydi nereden geldiyseniz oraya dönün» deyince Lotus çiçeği içinde mum yanan kâğıt feneri kadının eline verirken, Ay çiçeği de yelpazeyi sallıyarak kadının yüzüne serin bir hava akımı gönderiyordu.

Kadın onların bu usta buluşları karşısında söyliyecek hiçbir söz bulamadı.

«Demek sonunda düşünmesini öğrendiniz. Buna çok memnun oldum. Bu, artık olur olmaz hareketlerde bulunmıyacaksınız demektir. Haydi gelin hep birlikte çaylarımızı içelim» dedi.

Getirdikleri fenerin ışığında, yelpazeleriyle serinlenerek güle söyliye taze çaylarını yudumlarken kendilerine çok büyük bir iyilik yapan genç kıza içlerinden teşekkür ediyorlardı.

KEDİLER GECELERİ DAHA MI İYİ GÖRÜRLER?

Kedi yüzyıllar öncesi evcilleştirilmiş bir hayvandır ama çok önceleri yani evcilleştirilmeden önce avını kendi kendine bulması gerekiyordu. Yakalıyabileceği av daha çok geceleri ortaya çıktığından o da ister istemez geceleri harekete geçip karnını doyurmağa çalışıyordu. Onlara tabiatın verdiği bu alışkanlık yüzyıllar boyunca devam edegelmiştir.

Kedilerin gündüzleri uyuyup geceleyin avlanmağa çıkmaları karanlıkta daha iyi gördüklerinden değildir. Kedinin gözbebeği ışığın azlığına çokluğuna göre kendi kendine ayarlanabilir. Gündüzün ışık bolken gözbebeği öylesine küçülür ki gözün iris denilen koyu renkli kısmında incecik bir çizgi haline gelir. Geceleyin de hemen hemen bütün irisi kaplıyacak şekilde irileşir. İşte bu özellik kedi ve bu familyadan olan hayvanların geceleyin bizden daha iyi görmelerini sağlar. Ama mutlak karanlıkta kedi de hiç bir şey göremez.

Yine de bu familyadan olan hayvanların karanlıkta kolayca dolaşmalarını sağlıyacak bazı üstünlükleri vardır. Bunların ağızlarının etrafını kaplıyan bıyıkları son derece duyarlıdır. Meselâ kedi mobilya dolu kapkaranlık bir odada hiç bir şeye çarpmadan, bir şeyi devirmeden dolaşabilir. Bıyıkları bir cisme dokununca hemen gittiği yönü değiştirir ve kendisini ona göre ayarlar.

Kırmızı Çubuklar

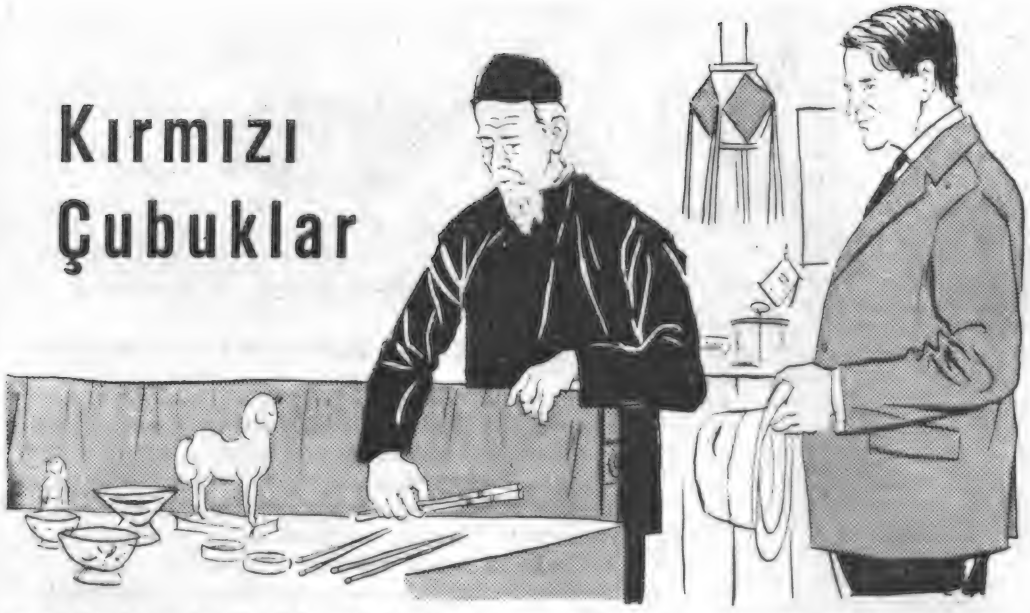

Wang Lee yaşlı bir sanatkârdı. Minik bir dükkânı vardı. Burada satılan her şey bu çalışkan sanatkâr Çinlinin el emeğinin ürünüydü. Usta bir oymacıydı. Bambudan her çeşit eşya, kâseler, sandalyeler, oyuncaklar ve Çinlilerin pilâv yerken kullandıkları özel çubuklar yapar, bunları boyar üstlerini kabartmalarla süslerdi.

Bu işlerle öylesine inceden inceye uğraşırdı ki, her biri onun için ayrı bir önem taşırdı. Ama o zamana kadar yaptığı eşya arasında en çok pilâv yemek için kullanılacak kırmızı çubukları beğenirdi. Çubuklar uzun ve inceciktiler... Ortalarına minik kuşlar oyulmuştu. Bunlar öylesine ustalıkla yapılmışlardı ki, canlı gibiydiler. Hele Wang Lee ne zaman baksa tatlı seslerini işitiyormuş gibi gelirdi ona.

Her sabah bu çubukları vitrinin en güzel yerine yerleştirir akşamları da alıp beraberinde evine götürürdü. Ama satmağa hiç niyeti yoktu. Vitrine onları, göze çarpıp dükkâna müşteri toplasınlar diye koyuyordu.

Hava kararınca dükkânını kapatır. Tek başına oturduğu minik evine gidip pirinç ve çaydan meydana gelen akşam yemeğini hazırlamağa koyulurdu.

Pilâv pişince Wang Lee bunu kendi eliyle yaptığı bir kâseye boşaltır sonra da oturup sevgili çubuklarıyla yerdi.

Yemekten sonra bulaşıklarını iyice yıkar, çubuklarını yumuşacık bir bezle kurulardı. Elleri minik kuşlara dokundukça kalbi tatlı tatlı çarpardı.

Bir gün dükkânında otururken içeri bir adam girdi. Bunun zengin bir yabancı olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu. Deniz aşırı bir memleketten geldiği besbelliydi.

Zengin müşteri, «Vitrindeki kırmızı çubuklar çok hoşuma gitti. Kaça veriyorsunuz?» diye sordu.

Wang Lee herkese yaptığı gibi, «onlar satılık değil, durun size daha güzellerini göstereyim» diye tezgâhın üstünden, altından bir sürü çubuk çıkarıp adamın önüne koydu.

Bunların kimi büyük, kimi küçük, kimi düz, kimi oymalıydı. Renk renktiler. Mavi, sarı, yeşil, hattâ çizgili olanları vardı. Ama yabancının gözü hiç birini tutmadı. Vitrine bakıp, «yok yok, ben şu kuşlu olanları beğendim. Başkasını istemem, satarsan da sen kârlı çıkarsın» dedi.

Wang Lee bu teklifi kabul etmenin akıllıca bir iş olacağını biliyordu, çünkü bambu ve boya almak için paraya ihtiyacı vardı.

Canı gibi sevdiği çubukları vitrinden alıp istemiye istemiye yabancıya uzattı

Aradan haftalar geçti. İhtiyar Çinli, üstünde kuşlar bulunan çubuklarını çok özlemişti. Hiçbirşey onların yerini tutmuyordu.

Akşamları evinde tek başına otururken gözlerinin

EV SAHİBİ OLMAK İÇİN

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı ikramiyeli aile cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından bir çok çocuğa apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

önüne çubuklarını alan yabancı gelir sonra'da oğlunu hatırlardı. Adamın Amerikalı olduğunu sanıyordu... Kendi oğlu da karısı ve küçük kızı ile birlikte Amerika'ya gitmişti. Adamcağız yapayalnız kalmıştı ama oğlunun tahsilini tamamlaması için onlara hiç halinden şikâyet etmiyor, sık sık neşeli mektuplar yolluyordu.

Onlar da kendisini mektupsuz bırakmazlar, doğum günlerinde, bayramlarda güzel hediyeler gönderip gönlünü alırlardı.

O yıl da doğum gününde postacı, Amerikadaki torunundan bir mektup getirince hiç şaşmadı. Umduğu gibi bir de ufak paket vardı.

İhtiyar dede hediyeyi bir tarafa bırakıp mektubu dikkatle okumağa başladı. Kız, dedesine gönderdiği mektupta hediyenin hikâyesini anlatıyordu

Bir gün bir oyuncakçı dükkânının vitrinine bakarken gözüne Çinlilerin pilâv yedikleri çubuklar ilişmiş. Çok hoşuna gittiğinden hemen almış. Sonra da onları dedesine doğum günü hediyesi olarak göndermeyi uygun bulmuş.

Adam mektubu bitirdikten sonra minik kutuyu açtı. Kâğıtları da iyice kaldırınca gözlerine inanamadı.

Titriyen parmaklariyle kuşlu çubuklara dokunup iyice baktı, baktı, baktı. Bunlar onun yabancıya sattığı sevgili çubuklarının ta kendisiydi. Artık dünyalar onun olmuştu. İhtiyar dedeye bundan daha değerli bir doğum günü hediyesi bulunamazdı

İhtiyar Çinli böylece geç de olsa hatırından bir türlü çıkaramadığı çubuklarına kavuşmuş oldu. Kaç gece bunlar onun rüyasına girmiş ve çubukların üzerine oyulmuş kuşlarla sabahlara kadar konuşmuştu. Onları kaybettiği günden beri dünya zindan kesilmişti gözüne. Ama artık dileği olmuştu.

KİM BİLİYOR'un CEVAPLARI

1. Sülüğen kırmızı renkte ve toz halinde bir kurşun bileşiğidir. Yağlı boya yapmakta ve bilhassa demiri paslanmadan korumakta kullanılır.
2. Bir kıta olan Avustralya'yı bir tarafa bırakırsak Grönland yeryüzündeki en büyük adadır.
3. Protein denilen yumurta akı maddeleri vücudun büyümesine ve yıpranmış, harap olmuş kısımlarının onarımına yarar. Süt, peynir, yumurta, et, kuru fasulye, bezelye, ceviz proteinli besinlerin başında gelirler. Hayvan ve bitki dokuları amino asit denilen bir madde ile onarılır. Bu da sindirim sırasında proteinli maddelerin parçalanmasından meydana gelir. Bütün proteinli yiyecekler aynı değeri taşımazlar. Vücuda gereken amino asitleri sağlamak için daima karışık ve çeşitli protein bulunan yiyecekler yemek lâzımdır. Büyüme çağındaki çocukların yedikleri besinlerin 2/3 si hayvanlardan alınan proteinler olmalıdır. Bunların başında da et, süt, yumurta gelir.
4. Jiruet.
5. Bitkilerin yapraklarına yeşil rengi veren maddedir. Birleşiminde karbon, hidrojen, oksijen, azot ve magnezyum bulunur. Klorofili bitkilerin protoplazması yapar ama bunun için de bitkinin güneş ışığı görmesi şarttır. Bu yüzden ışık görmiyen bitkiler sararır.

   Klorofil yeryüzündeki hayatın devam edebilmesi için gereken maddelerin başında gelir, çünkü hayvan, bitki ve insanların besinlerinin yapımında önemli bir rol oynar. Klorofil olmadan hiçbir bitki güneş enerjisinden faydalanıp besin yapamaz. Bitki hücreleri havadan aldıkları karbon dioksitle topraktan aldıkları suyu birleştirerek şekerleri meydana getirirler. Bu işlemde klorofil güneş enerjisini şeker molekülü yapımında kullanır. Daha sonra da bitki topraktaki madensel tuzlardan faydalanarak nişasta, protein ve yağlı besinleri meydana getirir.
6. Amip denilen tek hücreli bir hayvan yaşlılıktan ölmez. Bunlar bölünerek çoğalırlar. Eğer yaşama şartları uygunsa her hücre çekirdeği ortasından bölünerek iki yavru amip meydana getirir. Bunlar da çarçabuk büyüyerek tekrar bölünmeğe başlarlar. Böyle, bölünerek çoğalan bu canlılar ancak açlıktan ölürler. Bunlar için yaşlılık diye bir problem yoktur.

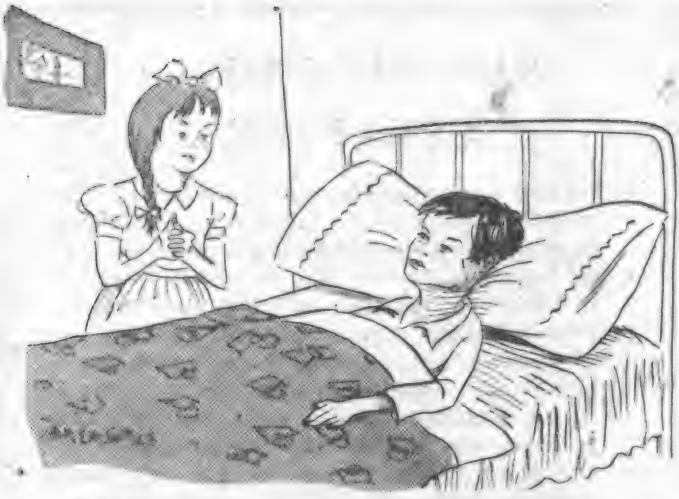

Emine hemşire

O gün Ömer Ağanın köşkünde bir kaynaşma göze çarpıyordu. Bembeyaz saçakları dantel gibi oymalı büyük ahşap binanın önündeki kocaman avlu adamlarla dolup taşıyordu. Ağanın yeni bir samanlık yapacağını duyan, keserini çivisini kapıp yardıma koşmuştu. Öğleye kadar yapının iskeleti kurulmuş, üstüne tahtalar çakılmış, sıra, çatısına gelmişti. Onun da iskeleti tamamlanmıştı. Evin hanımı Ayşe teyze üç kızıyla birlikte bahçede kocaman bir sofra donatmıştı. Kızların en küçüğü Emine elinde maşrapası etrafta dolaşıyor, istiyenlere su veriyor, ekmeği bitenlere ekmek getiriyordu.

Artık karınlarını doyuranlar birer ikişer sofradan çekiliyorlardı. Birden herkesin gözleri aynı yere çevrildi Evin en küçük oğlu Ali, kalaslara tırmana tırmana çatıya çıkmağa çalışıyordu. Emine, «ne iyi» dedi, «Ali çok kuvvetli. Benim aklımdan bile geçirmeye cesaret edemediğim şeyleri o kolayca başarıyor.»

Çocuk çatının merteklerine ulaştı Birine tutunup vücudunu yukarı çekti. Başarısını herkesin görmesi için orada durup elini sallamağa başladı. İşte o sırada çok üzücü bir şey oldu. Üstüne bastığı merteklerden biri kırılıverdi. Çocuk da aşağı düştü. Hemen kaldırıp orasına burasına baktılar. Ayaklarındaki ufak yaralardan başka birşeyciği yoktu. Fakat başı pek çok ağrıyordu.

Biraz sonra gelen doktor çocuğu iyice muayene ettikten sonra, hiçbir yerinde kırık çıkık olmadığını, başağrısına düşmeden meydana gelen büyük sarsıntının sebep olduğunu, bünyesi çok sağlam olduğundan kısa zamanda onu da yeneceğini söyledi.

Aradan bir ay geçtiği halde başı yine çatlarcasına ağrıyordu. Zamanla yavaş yavaş artıyordu da. Sonunda bu ağrı artık dayanılmaz bir hal aldığından yatağa düştü. Ateşi bir türlü inmiyordu

Bütün aile Ali'nin başında oturup onu eğlendirmeğe, neşelendirmeğe çalışıyordu ama o yalnız Emine'nin kendisine bakmasını istiyordu Kızcağız da her gece minderleri üst üste koyup onun başı ucunda oturuyordu. Herkes uyurken o hemen hemen hiç gözünü kırpmazdı.

Aradan haftalar geçti. Ali'nin hastalığı büsbütün ağırlaşmıştı Arasıra yanına gelenleri tanıyamaz olmuştu.

Sonra iyileşmeğe başladı. Biraz gözleri açılınca ilk sorduğu soru «Sen niçin okula gitmedin?» oldu.

Kardeşini pek çok seven, başkalarına yardım etmekten çok hoşlanan Emine:

«Adamakıllı iyileşinceye kadar sana ben bakmak, yanından ayrılmamak istiyorum da ondan» diye cevap verdi. Bunun üzerine hasta çocuk zayıf eliyle kardeşinin saçlarını okşıyarak, üzgün üzgün şunları söyledi:

« Iyi ama bu belki de pek uzun sürebilir. Baksana artık doktor da gelmiyor. Herkes artık iyileşmemden ümidini kesti galiba. Burada yalnız başıma kaldım»

Emine tatlı tatlı gülümsi-

ŞOPEN

Şopen
Çenesi sivri
Gözleri mahzun
Yaldız çerçevenin içinde
Şopen bana bakıyor.

Mine AYDIN

yerek. «Yok Ali'ciğim sana öyle geliyor. Ben buradayım, sana bakıyorum diye ötekiler pek uğraşmıyor. Sonra yakında iyileşeceğin muhakkak.»

Ali; iniltili bir sesle:

«Çok yorgunum Emine, her tarafım ağrıyor Ne olur bana bir şeyler oku... Belki o zaman dertlerimi unuturum.»

Küçük kız kardeşinin en çok sevdiği hikâyelerden birini tane tane okumaya başladı Çocuk uyuyunca da kitabı alıp bir köşeye çekildi.

Ali bir yıldan daha uzun bir süre yataktan kalkamadı Bu sırada genç hastabakıcı, hastasının başı ucundan hemen hemen hiç ayrılmadı..

Ali adamakıllı iyileşince annesi bu defa kızının durumundan endişelenmeğe başladı. Bir gün ona «Ali senden daha sıhhatli duruyor. Onun hastalığı sırasında bir santim bile boy almadın Günden güne zayıflıyorsun Ustelik yeni yeni huylar da edindin. İnsanlardan kaçıyorsun Anladığıma göre kalabalık arasına girmekten korkuyorsun.»

Emine başını önüne eğdi, kekeliye kekeliye:

«Uzun zamandır yalnız başıma oturdum Ali'nin hastlığı sırasında sizleri bile pek göremedim» dedi

Annesi:

«Ama yavrum böyle pen yalnızlığa alıştım demekle olmaz ki, çevrene ayak uydurmak zorundasın.»

Emine tekrar okula gitmeğe başladı. Kendi gayreti ve öğretmenlerinin de yardımıyla kısa zamanda geri kaldığı derslerde arkadaşlarına yetişti Ama bir türlü çekingenliğini, utangaçlığını yenemedi Hele yabancılarla karşılaştığında ne yapacağını bilemiyordu.

Annesinin en büyük üzüntüsü de kızının bu ürkek, utangaç haliydi. Kadıncağız bu derdini aile dostlarına açar, onların düşüncelerinden faydalanmağa çalışırdı.

Bir defasında yine aynı konu üzerinde konuşuyorlardı. Annesi, «Bizim Eminenin utangaçlığını bir türlü yenemiyoruz. Ne olacak kızcağızın hali?» diye dertli dertli söylendi

Misafir hanım, «Bence bu pek öyle önemli bir şey değil» dedi. Kendisini ilgilendiren konularda çekingen o. Ama başkaları için korkmadan ileri atılacak yaratılışta Üstüne alacağı bütün ödevleri başaracağına güveniyorum

Emine büyüyünce öğretmen oldu Hem de çok başarılı bir öğretmen Öğrencilerine, görevine son derece bağlı, onlara öğrenmeleri gereken şeyleri kolaylıkla kavratan, herkesin sevdiği saydığı bir öğretmendi.

On yıl çalıştıktan sonra yeni bir görev aldı Kurtuluş Savaşı başlamıştı. Emine harbde yaralananları kurtarmak için kendisinin de birşeyler yapması gerektiğine inanıyordu. Yaralı erler harb sahasından hastahanelere veya sağlık merkezlerine taşınıncaya kadar çok dikkatli bir bakıma muhtaçtılar.

Bu çok güç işte de Emine başarıya ulaştı. İlk yardım ekibine girip yaralıların tedavilerini yaptı. Bu uğurda hiçbir fedakârlıktan çekinmedi.

O kara günler de geldi geçti. Artık yurdun ufkunda aydınlık günlerin ışığı belirmiş, Cumhuriyetimiz kurulmuştu.

Bir vakitlerin utangaç Eminesi gerçekten başkalarının yararına çalışmaktan hiç de yılmıyordu. Bu defa da harbde ölen ve kaybolanların listesini çıkarmak ve ailelerine teselli mektupları yazmakla uğraşıyordu.

Bu görev de sona erince yine bir köşeye çekilmedi. Asıl şimdi küçüklüğünden beri seve seve yapageldiği bir göreve girdi. Artık bundan böyle Emine, herkesin saydığı, sevdiği ve hastaların acılarını dindiren bir hemşire olmuştu.

HANGİSİ DOĞRU?

1. **Bu gazların hangisi zehirlidir?**
   Oksijen - Karbondioksit - Karbon monoksit - Azot.
2. **Yüksekten bırakılan bir cismin yere düşmesinin sebebi nedir?**
   Yerçekimi - Sürtünme - Havanın itme kuvveti.
3. **Büyük ayı nedir?**
   Kuyruklu yıldız - Takım yıldız - Gezegen.
4. **Sağlık şartlarına uygun bir odada havanın nemi ne olmalıdır?**
   %45 - % 50 - % 60.
5. **Günlük hayatımızda en çok kullandığımız maddelerden biri olan ve kimya dilinde sodyum klorür denilen maddenin halk dilindeki adı nedir?**
   Tuz - Karbonat - Nişadır.
6. **Kendilerinde renk körlüğü olan kimseler genel olarak hangi renkleri birbirine karıştırırlar?**
   Mavi - Kırmızı, Kırmızı - Yeşil, Yeşil - Mavi.

(Cevabı S. 10 da)

DUVAR PANOSU

Gereken malzeme

Kahverengi ambalaj kâğıdı, afiş boyası, mürekkep, hokka kalemi.

Yapılış

Bir tabaka ambalaj kâğıdı alıp ortasından ikiye katlayın. Sonra bunu açarak aşağı yukarı otuzar santim ara ile kat yerine birer parça boya damlatın. Kâğıdı yine ortadan katlayıp iki tarafında da bir takım şekillerin çıkabilmesi için üzerinden bir ağırlık geçirin. Kâğıdı açtığınızda şekillerin belirdiğini göreceksiniz. Bunlar kuruduktan sonra mürekkepli kalemle münasip yerlere birkaç çizgi çizerek ve biraz da boya sürerek şekilleri süsleyebilirsiniz...

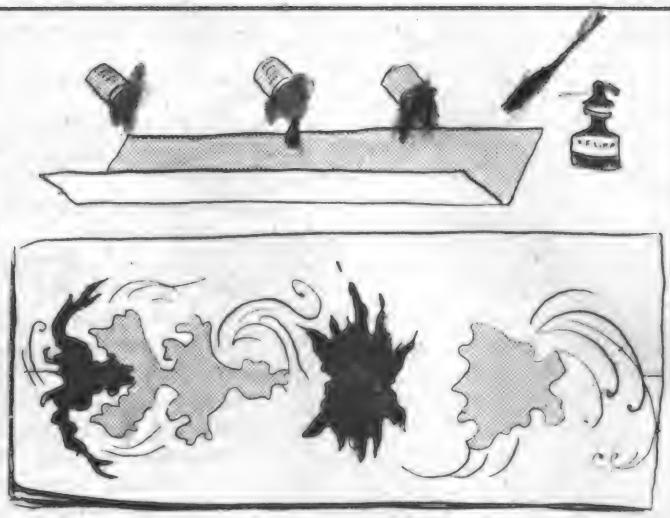

Böylece bir duvar panosu elde etmiş olursunuz.

ÇALINAN SAAT

(Baştarafı S. 16 da)

zattı. Çocuğun gözleri sevinçle parladı:

— Kimsenin haberi olmıyacak, değil mi?

Ömer gene ses çıkarmadı, uzaktan el işaretiyle çağıran doktorun yanına koştu. Karşılıklı ikindi çaylarını içerken doktor takıldı:

— Pek dalgınsın Ömer. Galiba gemimizden ayrılma üzüntüsü şimdiden çöktü içine...

Ömer babacan doktorun takılmasiyle birden silkindi. Gerçekten dalmıştı, daha doğrusu düşünüyordu. Çetin bir mesele vardı önünde... Ne yapmalı? Sonunda doktora açılmağa karar verdi; güveniyordu ona.

— Doktor Amca, size bir haber vereceğim ama kimseye bir fenalık yaptırmıyacağınıza söz verirseniz söylerim.

Doktor güldü.

— Tuhaf çocuksun Ömer! Söyle bakalım. Kimseye zarar gelmemesi için elimden geleni yaparım.

Ömer, Dursunun adını vermeden meseleyi anlattı:

— Çalınan saat bende; işte! diye ekledi.

Geminin süvarisine haber verdiler... Denizcinin yüzü güldü.

— Hemen yakalattıralım keratayı! dedi.

Ömer kıpkırmızı oldu.

— İmkânı yok kaptan bey. Göstermeli ki onu. Ben söylemeden de bulamazsınız... Bildiğiniz gibi bir hırsız değil o; işsiz, aç kalmış bir zavallı... Ona bir iyiliğiniz dokunur diye doktor amcaya anlattım. Yoksa Antalyada ben de polise verebilirdim onu.

Süvari ile doktor bakıştılar. Doktorun gözleri nemlendi. Süvari duygulandığını göstermemek için hızlı adımlarla uzaklaştı. Birazdan saatin sahibini hoparlörle süvarinin yanına çağırdılar... Bunu duyan Dursun vapurun en kuytu bir köşesine sinmiş. tirtir titriyordu. Onu her yanda arayan Ömeri görünce, acı acı;

— Senden bunu beklemezdim Ömer! diye söylendi. Ele verdin beni demek...

Ömer sitemine aldırmadı. Heyecanla:

— Geçmiş olsun Dursuncuğum! dedi. Artık bütün sıkıntıların, acı günlerin bitti. Saatin sahibi zengin bir fabrikatörmüş. İstanbuldan gezmeğe çıkmış, aynı vapurla dönecekmiş. Seni de beraber götürecekmiş.

— Beni mi?... Ne diye?

— Fabrikasında iş verecek...

Ömer, şaşkına dönen Dursunu elinden çekerek orta salonda süvariyle oturan saatin sahibinin yanına götürdü. Süvari zile basıp başkamarotu çağırdı:

— Bu çocuğu alın, dedi. Banyo yapsın, saçlarını kestirsin Üçüncü mevkide bir kamara acın ona. Masraf bayın hesabına yazılsın

Dursun için yeni, umut dolu bir hayat başlıyordu.

Seyahatin üçüncü günü erkenden Mersine vardılar. Gemi demirlendi. Yolcuları karşılamağa gelenler arasında Ömerin dayısiyle yengesi vardı. Yeğenlerine gemi personelinin gösterdiği içtenliğe, hele vapurda kalan kırmızı saçlı bir çocuğun gözleri dolu olarak boynuna atılışına pek şaşırmışlardı

Araba ile giderken, gözden kaybolana kadar güvertedekilere el sallıyan Ömer,

— Eve gelince her şeyi anlatırım! diyordu.

BİLMECE BULMACA...

BİRKAÇ BİLMECE

Küçücük sandık
İçine un bastık
(Iğde)

İki ayaklı fil
Ortasında dil
(Terazi)

Bir küçücük kumbara
Ekin taşır ambara
(Karınca)

Bir direkli
Bin kiremitli
(Ağaç)

Dünyayı içine alır
İçine girilmez.
(Ayna)

★

TÜRK ATA SÖZLERİ

- Adam ahbabından bellidir.
- Adam iş başında belli olur.
- Ağzını açacağına gözünü aç.
- Akıl akıldan üstündür.
- Akıl kişiye sermayedir.
- Akıllı iki kere aldanmaz.
- Âlim olmak kolay, adam olmak çetin.
- Arşa çıksa adam olmaz.
- Ata malı mal olmaz, kendin kazanmak gerek.

ABONELERİ BİTEN OKUYUCULARIMIZA

1961 yılı sonunda aboneleri biten okuyucularımız abonelerini hemen yenilesinler. Dergimiz abone sayısına göre basıldığından geciken okuyucularımız eski sayılardan yoksun kalacak ve bu yüzden koleksiyonlarını tamamlıyamıyacaklardır.

Abonenizi posta ile veya Yapı ve Kredi Bankası şubelerine bedelini yatırmak suretiyle yenilerken eski abone numaranızı da bildirmeyi sakın unutmayın.

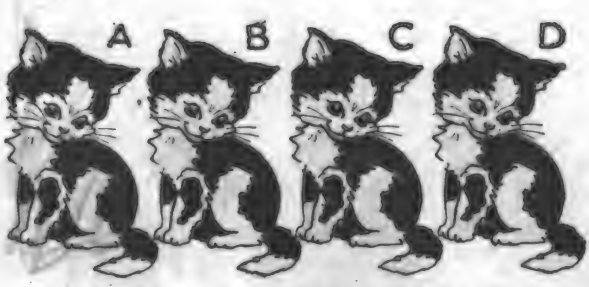

Bu sevimli kedi yavruları birbirlerine çok benzedikleri halde içlerinden birinin diğerlerinden ayrılan bir özelliği var. Dikkatlice bakarsanız bunu herhalde bulabilirsiniz.

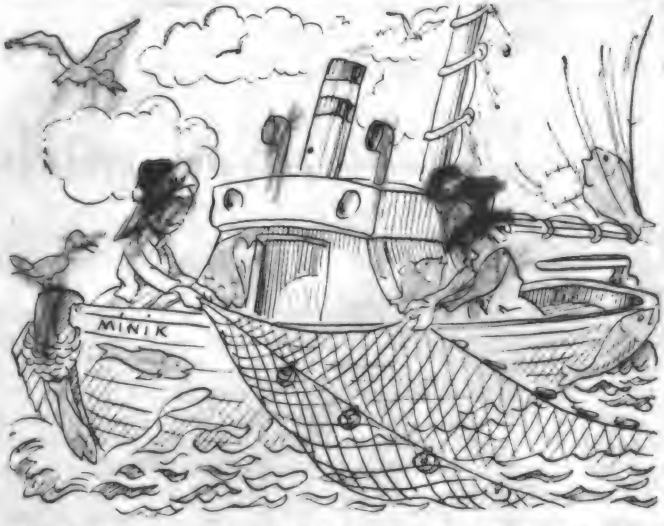

Ali ile Ahmet çalışkan iki balıkçıdır. Kendilerine babalarından kalan «Minik»le denize açılmışlardır. Tutabildikleri ancak 7 balıktır. Bunlar da yukardaki resmin çeşitli yerlerine gizlenmişlerdir. Bakalım bunları bulabilecek misiniz?

Kül Kedisi saraydaki baloya gidiyor. Fakat arabacı, iki hizmetçi, iki eldiven resmin bazı yerlerine saklanmış. Bunları bulmaya çalışın.

İlhan nasıl gürbüzleşti?

İLHAN beş yaşında bir çocuktu. Öylesine ufak tefekti ki her gören onu olduğundan en az iki yaş küçük sanırdı.

Bir sabah annesi, «Yavrum, beş yaşını doldurdun ama daha hâlâ sana bebek mağazalarından elbiseler alıyoruz» diye söylendi.

İlhan bu sırada her kahvaltıda yaptığı gibi annesinin zoruyla süt içmeğe çalışıyordu. Bir iki yudum aldıktan sonra bırakıp sessiz sessiz sandalyesinde otururdu. Niçin yemediğini sorarlarsa canım istemiyor der, daha fazla üstüne düşerlerse karnının tok olduğunu söylerdi.

Annesi, o gün de çocuğun aynı şeyi yaptığını görünce derin derin içini çekip, «Ben seninle ne yapacağımı şaşırdım kaldım. Ana mektebine başlaman için gürbüz olman şart. Gidip gelirken bir hayli yol yürümen gerekiyor. Bu çelimsiz halinle imkânı yok o yorgunluğa dayanamazsın. Çarçabuk büyümen için ne yapsak acaba?» dedi.

İlhan aklına bu soruya verilecek bir cevap gelmediğinden omuzlarını silkip masanın örtüsüyle oynamağa başladı.

Birden annenin aklına parlak bir fikir geldi. Çocuğa dönüp «gel gidip seninle bahçedeki hayvanlarımıza yem verelim. Onlar senin gibi bir iki lokma alıp bırakmazlar, her zaman önlerine konanı silip süpürürler. Nasıl kapışa kapışa yediklerini görsen şaşırıp kalırsın» dedi.

İlhan'la annesi dışarı çıktılar ve kümese doğru yürüdüler.

İlhan mısırları atmadan önce «Bili bili» diye seslendi. Hepsi tel örgünün önüne toplanıp çocuğun minik elleriyle serptiklerini kapışmaya başladılar. Göz açıp kapayıncaya kadar atılanları bitirivermişlerdi.

İlhan annesine dönüp, «kahvaltılarını çok beğendiler» dedi.

Annesi, «onlar her zaman verileni seve seve yerler» dedi.

İlhan, yaprakların diplerinde birşeyler araştıran ördeği gördü. Hemen elindeki kaptan bir avuç ekmek kırıntısı alıp önüne attı. Hayvan çarçabuk hepsini yutuverdi. Onlar yedikçe çocuk da seviniyordu. İkide bir annesine dönüp, «çok acık-

BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

Soldan sağa :
1 — Hava. 2 — Alay. 3 — Kan. 4 — Atık. 5 — Not. 6 — Al. 7 — Arı. 8 — Tay.

Yukarıdan aşağı :
1 — Hasan ot. 2 — Al, ton. 3 — Ayak, ara. 4 — Lıy.

mış değil mi?» sözünü tekrarlıyordu.

Annesi de «evet evet» diyordu.

Bu defa İlhan annesine:

«Ben böyle kurt gibi aç bir aile daha biliyorum. Bil bakalım kimler?» diye sordu.

Annesi elini alnına götürüp, «dur bakayım biraz düşüneyim» dedi, «ne olabilir? Koyunlar mı?» İlhan, «yok» dedi. «Bilmedin, onlardan daha iştahlı?» Annesi, «Öyleyse atlar?» çocuk yine bulamadın?» diye cevap verdi. Annesi, «inekler olmasın?» deyince öteki ellerini çırparak, «Tamam bildin, bildin, inekler,» diye ahıra doğru koşmağa başladı.

Burada hayvanlar yemlerini bir an önce yemek için sabırsızlanıyorlardı. Annesi, «Hayli acıkmışlar» dedi. «Bunları beslemeğe bayılıyorum, öyle istekle yiyorlar ki, onlara bakarken insanın da iştahı açılıyor.

İlhan durup hayran hayran onları seyretti. Sonra annesine dönüp, «anne ben de acıktım» dedi.

Annesi gülerek oğluna baktı: «koş öyleyse kahvaltını tamamla. Ben bahçedeki işleri bitirince dönerim» dedi.

Annesi içeri girdiğinde İlhan yumurtalarını, sütünü, yağ sürülmüş ekmeğini silip süpürmüştü.

Annesi buna çok sevindi. Çocuğunu kucaklıyarak, «Aferin, artık benim oğlum da annesini üzmeyecek ve koskocaman bir çocuk olacak» diye sevincini belirtti

O günden sonra İlhan önüne konan yemekleri son lokmasına kadar yiyip bitiriyordu. Sofraya oturunca önce kendi kendine «Bahçedeki tavuklar, ördekler, inekler kurt gibi acıkmışlar. Bugün ben de en az onlar kadar açım» diye söylenir, sonra yemeğe başlardı.

Aradan epeyce zaman geçti. Bir gün annesi «yarın ana mektebine başlıyorsun. Öğleden sonra çarşıya inip sana giyecek bir şeyler alalım» dedi.

Her zaman alış veriş ettikleri mağazaya girdiklerinde tezgâhtar amca onları güler yüzle karşılayıp «artık bizim küçük, delikanlı olmuş. İlerdeki büyük boy elbiselerden vereceğiz ona» dedi.

Annesi şaşırarak, «biz ona hep şuradaki çocuk elbiselerinden alırdık» deyince, adam, «Şimdi görürüz efendim» deyip çocuğa parlak düğmeli yeşil bir ceket uzattı.

İlhan ceketi giydi ama önü bir türlü kavuşmuyordu. Annesine dönüp «Bu bana dar geliyor» diye söylendi.

Kadıncağız sevinçle, «senin birdenbire büyüdüğün nasıl oldu da gözümden kaçtı. Peki bu işi nasıl başardın?» diye sordu.

İlhan gülerek, «Baktım tavuklar, ördekler, inekler acıkıyor, önlerine konanı silip süpürüyor, ben de aynı şeyi niye yapmıyayım» dedim.

Satıcı amca, «Bu kadar kısa zamanda böyle gürbüzleşmen şimdi anlaşıldı» diye çocuğun sırtını okşadı.

Annesi, kendi kendine bu derece büyük bir başarıya ulaşmanın yolunu bulan oğluna bakıp, «Demek senin büyüme sırrın bu» diye sevincini belli etti.

DENİZ HASRETİ

Gemiler geçer rüyalarımda,
Denizlerin ortasında
Dalgaları vura vura,
Ben zavallı burada,
Kaç senedir denize hasretliyim.

Şimdi İstanbulda Boğaziçindeyim.
Suların yeşilini, göklerin mavisini
Hepsi, hepsini burada seyrediyorum.
Bir midye kabuğunu,
Uzaktan gelen bir gemiyi
Hepsini, buradan görüyorum.

Bazen ben olmak isterim,
O yengeçlerin, o balıkların yerinde
Denizin derinlerinde, mavi suların içinde.
Yeşil yosunlar, beyaz taşlar, ötüşen martılar
Hepsi, yine hepsi ben olmak isterim.

Nevin Tütüncüler

Porselen Kâse

GÜL, annesiyle babası seyahatteyken İstanbul'da büyükannesiyle, büyükbabasının yanında kalacağını öğrenince kendisinin de Avrupa yolculuğuna çıkamayışına üzülmeyi bıraktı. Hiç değilse İstanbulu gezmiş ve o zamana kadar hiç görmediği dedesiyle ninesini tanımış olacaktı. Onları annesiyle babasının daha yaşlı birer modeli sanıyordu. Ama gerçek hiç de umduğu gibi çıkmadı. Bir kere büyükannesinin yüzünden hiçbir şey anlamanın imkânı yoktu. Yüzünün ifadesi annesininki gibi durmadan değişmiyordu. Üstelik pek fazla konuşmuyordu. Sözleri kesin ve kısaydı. Gül'e aydınlık tertemiz ve rahat bir yatak odası hazırlamıştı.

Akşam yemeğinde büyükbabası bir koyun kestirip kızın önünü yiyecekle doldurmuştu ama bir türlü evindeki gibi rahat edemiyor ne yapsa onlara ısınamıyordu. Söyliyecek hiç bir söz bulamadığından sesini çıkaramıyor büyükannesiyle babasının kendisine anlattıkları şeyler de aradaki buzları eritmeğe kâfi gelmiyordu.

Bu can sıkıcı durum epeyce sürdüyse de araya bir kedi girince herşey kendiliğinden yolunda gitmeye başladı.

Bir sabah Gül bahçede gezinirken yazdan kalan kuru bitkiler arasından sapsarı bir kedi çıkıp dostça ayaklarına sürünmeğe başladı.

Bu sırada büyükanne de o tarafa doğru geliyordu. Gül ona «bak nineciğim, ne güzel bir kedi» diye seslendi. «Karnı da aç galiba. Biraz süt verebilir miyiz?» Büyükannesi sert sert «yine mi o kedi. Bitişikteki komşuların kedisi ama buradan ayrıldığı yok» diye söylendi.

Gül ümitle, «Belki de bizim evi daha çok sevdi» dedi.

Kadın, «Öyle olsa gerek ama bizim kedimiz değil» deyip uzaklaştı.

Gül kediyi ertesi gün yine gördü ama az daha tanıyamıyacaktı. Bahçe duvarının üstüne uzanmıştı. Hayvancağız iliklerine kadar ıslanmış, her tarafı çamur içindeydi. İkide bir silkinip tüylerini kurutmağa çalışıyordu.

Gül koşup duvarın üstüne oturdu. Kedicik soğuktan tir tir titriyordu. Kız bir yandan hayvanın ıslak tüylerini okşarken bir yandan da «kim seni böyle ıslattı» diye onunla konuşup duruyordu. Bir ara gözü yan tarafa ilişince kız yerinden sıçradı, çünkü anneannesi gelmiş başında duruyordu. Yaşlı kadının, «O bizim kedimiz değil bırak gitsin» demesini bekliyordu ki, anneannesi, «Demek seni boğmak istediler öyle mi? Bu kadarı da yeter. O hainler seni istemiyorlarsa biz istiyoruz. Bundan böyle Gülün kedisi olursun» dedi.

Kız ona Sarman adını koydu. İşte böylece anneannesiyle anlaşıvermişlerdi. Ama henüz büyükbabasına pek ısınamamıştı. Üstelik onun kediden pek hoşlanmadığı da anlaşılıyordu. Bir gün büyükbabasının sert sert birine çıkıştığını duydu. İçeri girince kedinin bir pipoyla oynadığını gördü. Hemen koşup yerden kaldırarak «Hiç bir şey olmamış büyükbabacığım» deyip pipoyu masanın üstüne koydu.

Büyükbabanın sinirlendiği yüzünden anlaşılıyordu. «İşi gücü ziyan yapmak» diye

söylenerek dışarı çıktı.

O hafta anneannesi harıl harıl hazırlanıp duruyordu. Cumartesi günü İzmit'ten bir aile dostları onları ziyarete gelecekti. Her şeyin tozu alınıyor, silinip parlatılıyordu. Büyükbaba porselen eşya alım satımı ile uğraşırdı. Gelecek olan arkadaşı da aynı meslekten olduğundan yemekte tabak dolabındaki en güzel en kıymetli takımlar kullanılacaktı.

Gül anneannesinin hizmetçi Fatma'ya «Şu kayınvalidemin hediyesi altın yaldızlı takımları çıkar. Aman çok dikkatli ol yavrum. Oradaki üstü kapaklı Kâse var ya bizim beyin gözbebeğidir. Çok da kıymetlidir.» diye yapması gereken şeyleri tembihlediğini işitti.

Fatma, «biliyorum efendim» dedi. «Geçen kış çalıştığım evin beyi öldüğünde evdeki tabakları Erik sokağındaki bir dükkâna satmıştık. Orada bunun aynısını görmüştüm. Vitrinin en güzel yerine koymuşlardı Daha ilk bakıştâ insanın gözünü alıyordu.»

Bu konuşmada Gül'ün dikkatini çeken şey sokağın adı olmuştu. Ertesi gün Fatma bütün takımları çıkarıp masanın üstüne dizmişti. Gül yaklaşıp hayran hayran kocaman çorba kâsesini seyretti. Bilhassa kapağın üstündeki altın gibi parlıyan yuvarlak topuz çok hoşuna gitmişti. Kabartma bir gülü andırıyordu.

Gül tabak dolabını düzeltirken Sarman da masanın üstündeki tabaklar arasında dolaşıyordu. Yumuşak ayakları, hafif vücudu onlara zarar vereceğe benziyordu. Ama Gül kâsenin içi iyice kurusun diye kapağı yanına dayamıştı

Bir ara Fatma mutfak kapısını hızlıca çarpınca kedi korktu. Birdenbire sıçrayınca da kapak yere yuvarlanıverdi.

Hayvancağız bir kabahat yaptığını anlıyarak bir köşeye sinivermişti. Gül kapağın başına koştu ama olanlar olmuş çiçek şeklindeki yaldızlı topuz kopmuş, kapağın ucundan da bir parça kırılmıştı. Parçaları yerden toplarken elleri titriyordu.

Kızcağız, «Suçun büyüğü benim. Kapağı biçimsiz koymasaydım bu kaza da olmıyacaktı» diye söyleniyordu. Bu sırada Fatma mutfaktan seslenip çarşıya gitmek için hazırlanmasını söylüyordu.

Gül'ün aklına çok güzel bir fikir geldi. Hemen kapağıyla birlikte kâseyi dolabın alt gözüne yerleştirdi. Yukarı çıkıp bavulundaki bütün parayı çantasına doldurdu... Yolda giderken olanları Fatma'ya da anlatmayı istiyor fakat bir türlü açılamıyordu. Bu arada Fatma bir arkadaşına rastladı onlar konuşmaya dalınca Gül ilerdeki dükkânlardan alışveriş yapacağını söyliyerek doğruca Erik sokağının yolunu tuttu. Etrafına bakınarak porselen eşya satan yeri araştırmağa koyuldu. Bir ara yüreği ağzına gelmiş gibi oldu. Bir dükkânın vitrininde kırılan kâsenin bir eşi duruyordu. Hemen içeri daldı. Tezgâhta duran kadına vitrindeki yaldızlı kâsenin fiyatını sordu. Kızın onu alacak kadar parası çıkışmıyordu ama kadın uzun zamandan beri satılmadığını düşünerek çok daha ucuza verdi.

Gül hemen eve gelip paketi açtı. Kapağı alıp ötekinin üstüne koyduğunda dünya başına çökmüş gibi oldu. Yeni alınan kırılandan bir hayli küçük olduğundan kapak uymuyordu.

Bu işin başka çıkar bir yolu olmadığından yine eskisini dolabın alt gözüne koyup kendi aldığını masaya yerleştirdi .

Ertesi gün misafirler geldiler Akşam yemeği için masayı hazırlarlarken Gül'ün kalbi çatlıyacakmış gibi atıyordu. Nihayet sofraya oturdular Büyükbaba önünde duran kâseden kepçeyle diğer tabaklara mis gibi kokulu çorbadan dağıtıyordu... Herkes çorbasını alınca adam elini kapağın üstünde gezdirerek, «demek insan yaşlandıkça etrafındaki şeyler gözüne küçük gelmeğe başlıyor Küçükken bu bana kocaman bir şey gibi görünürdü. Bugün bakıyorum da orta boy bir kâseymiş meğer» diye söylenmeğe başladı.

Gül artık kendini daha fazla tutamadı. Gözlerinden yaşlar boşanmağa başladı. Başını önüne eğip hıçkıra hıçkıra olanları anlattı. Sözlerini bitirince büyükbabası onu yanına çağırıp, «yavrum» dedi, «bunu bizden saklamakla hiç de iyi etmedin. Porselen eşya yapıştırılarak onarılabilir; sonra unutma ki bir kapak kırıldı, kalb değil» diye gözyaşlarını sildi, sonra etrafta dolaşan kediye bakarak, «Bu suçun yarısından fazlası kedinin. Doğru sözlüğünden dolayı ikinizi de bağışladım» deyip kızı kucakladı.

Sevdiklerinizi sevindirmek istiyorsanız onları Doğan Kardeşe abone yazdırınız.

★

Doğan Kardeş kitapları her kitaplığın demirbaşı olmalıdır.

★

Doğan Kardeş'in okuyucuları ne kadar çoğalırsa, hizmeti de o kadar büyük olur.

Meraklı Kaplumbağa

«Merak küpü» bir kaplumbağaydı ama bildiğiniz kaplumbağalara hiç benzemezdi. Adından da anlaşıldığı gibi çok meraklıydı. Rüzgârın nereye gittiğini, otların ne fısıldadığını öğrenmek ister kısacası her zaman, herkesin, her şeyin ne yaptığını merak eder durur hep onları araştırırdı.

Gündüzün bütün kaplumbağalar toplanıp göl kenarındaki büyük kütüğün üstünde güneşlemeğe giderlerdi. Uykuları gelince de ayaklarını, başlarını, sırtlarındaki kabuğun içine çekip sıcakta güzel bir uyku kestirirlerdi. Her sabah giderlerken onu da çağırırlardı. Ama o hep onlarla gidemiyeceğini güneşlenecek hiç vakti olmadığını söylerdi. Gerçekten de aklını kurcalıyan bir sürü şey varken nasıl olur da tembel tembel uyuyabilirdi? Son zamanlarda kuşların niçin durmadan cıvıldaştıkları zihnini kurcalamağa başlamıştı. Meraklı bir yaratık olduğundan geceleri de doğru düzgün uyuyamazdı. Babası ona yatmasını söylediğinde Merak Küpü, «peki, peki biraz sonra yatarım» der, öte yandan sabahlara kadar kendi kendine göldeki dalgacıkların arasıra nereye saklandıklarını bulmağa çalışırdı.

Bir gün derenin kıyısında durmuş büyük bir dikkatle sudaki minik balıkları sayıyor ve nereden gelip ne tarafa gittiklerini bulmağa çalışıyordu. Kendisini bu işe öylesine vermiş öylesine dalmıştı ki, arkasında uçan güzel kelebeğin farkına bile varmadı.

Bu sırada etraftaki ağaçların birine konmuş olan bir serçe, hayvanın göz alıcı renklerine hayran kaldığından, «Baksana ne güzel kelebek» demekten kendini alamadı

Merak küpü, «Nerede, nerede» diye soruşturdu. Görebilmek için öyle acele ediyordu ki, bir ara başını arkaya çevireceğine hızla kabuğunun içine çekiverdi. İşin kötüsü bütün uğraşmalarına karşılık bir daha da dışarı çıkaramadı.

Kalın kabuğunun içinden avazı çıktığı kadar, «Dışarı çıkamıyorum. Beni kurtarın» diye bağırıyordu. Serçe olanca hızıyla uçarak kaplumbağaların güneşleme yerleri olan göl kıyısındaki büyük kütüğe gitti. Olanları duyunca bütün kaplumbağalar geri dönüp Merak Küpü'nün etrafında toplandılar. Hayvancağız ayaklarını yere vurarak ter ter tepiniyor, «Ne olursunuz yardım edin. Çıkarın beni şuradan» diye yalvarıyordu.

Kaplumbağalar kardeşlerinin başına gelenlere çok üzülmüşlerdi ama ellerinden hiç bir şey gelmiyordu. Durmadan, «Vah, vah, zavallı-

cık, merakının kurbanı oldu» deyip duruyorlardı

Ana kaplumbağa iyice düşündükten sonra «buldum» diye atıldı. «Kuyruğunu ve arka ayaklarını itip öbür taraftan çıkaralım. Arka ayaklariyle başının yerini değiştirelim. Belki böylece onu bu kötü durumdan kurtarabiliriz.»

Merak Küpü içerden, «olmaz olmaz!» diye seslendi. «Sonra nasıl yürüyeceğim?» O zamana kadar derin derin düşünen babası, «Aklıma çok güzel bir şey geldi» dedi. «Kabuğunda bir pencere açalım oradan etrafını görsün.»

Merak Küpü bunu da kabul etmedi, «Sakın ha! Böyle bir şeye kalkışmayın» diye bağırdı. «Pencere açacağım derken canımı yakarsınız.»

Bu defa bütün kaplumbağalar düşünmeğe koyuldular. Bu sırada yanlarından başka bir güzel kelebek geçiverdi. Onu görünce minik kaplumbağalardan biri «Şu güzel kelebeğe bakın» diye bağırdı.

Merak küpü: «Nerede, nerede?» diye sordu. Görebilmek için öyle telâşlanmıştı ki, büyük bir hamle yaptı ve hayret başı tekrar dışarı çıktı

Bütün kaplumbağalar hayretle ona bakıyorlardı. Kendisi de bu işe çok şaştı. Daha doğrusu bu kötü huyundan dolayı çok utandığından kelebeğe bakmayı bile unuttu. Artık önüne bakıyordu.

Ertesi gün bütün kaplumbağalar gök kıyısındaki büyük kütüğe vardıklarında Merak Küpü'nün kendilerinden çok önce gelip güneşlendiğini görünce gözlerine inanamadılar. Üstelik hayvanın kabuğu içine çekilip uykuya daldığını gördüklerinde hayretleri kat kat arttı.

O gün güneş batıncaya kadar orada kaldı. Merak Küpünün başına gelenler kendisine çok iyi bir ders olmuştu. Bundan böyle olur olmaz şeyleri öğrenmiye kalkmıyacaktı.

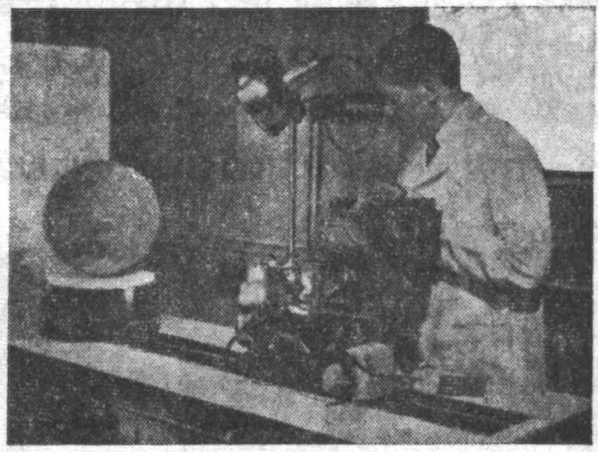

Fotoğrafçılıkta yeni ilerlemeler

Resimdeki fotoğraf makinası İngiltere'de Thornton araştırma merkezinde bulunmaktadır. Bunun diğer fotoğraf makinelerinden üstünlüğü aynı negatif cam üzerine bir cismin her yönden alınmış şeklini tespit edebilmesidir. Cihaz, resmi çekilecek cismin üzerine konulduğu bir döner tabla, bildiğimiz bir fotoğraf makinesi, ve elektrikli kontrol aracından meydana gelmiştir. Çekilen resimler, cisimlerin yüzeylerinin açılmış şeklini göstermektedir. Böylece meselâ bir kürenin resmi duvar haritası şeklinde çekilebilmektedir.

Bu usul, fotoğrafçılıkta çığır açan yepyeni bir buluş değildir. Daha önce de biliniyordu ama resmi çekilecek cismin büyüklüğü ve biçimi kullanılma alanını daraltıyordu.

Thornton fotoğraf makinesi bu engelleri ortadan kaldırmıştır. Yüzeyleri karmakarışık ve intizamsız olan cisimlerin de her tarafını gözönüne seren resimler artık çekilebilmektedir.

Bu özel fotoğraf makinasından çeşitli alanlarda faydalanılabilir. Meselâ bu, polise çok yararlı bir araç olabilir. Çünkü bu sayede silâh mermilerinin veya bir kurşun kalem üzerindeki parmak izlerinin otomobil tekerleği büyüklüğünde resimleri çekilebilmektedir. Bu önemli cihaz aynı zamanda arkeologlar için de hayli yararlı olacaktır. Çünkü böylelikle kıymetli antika eserlerin üzerindeki yazı ve şekillerin onlara dokunmadan incelenmesi mümkün olabilecektir.

Su kabağından güzel tablolar

GEREKLİ ARAÇLAR

Çeşitli irilikte birkaç tane su kabağı, afiş boyası, vernik, bıçak.

YAPILIŞI

Kabakları yıkayıp kuruladıktan sonra üstlerindeki parlak, ince zarları çıkarın. Sonra üstlerine istediğiniz resimleri çizin, Meselâ bunlar insan başları, manzaralar, çiçekler, hayvanlar v. s. olabilir. Bunları afiş boyasiyle göz alıcı şekilde boyayın. Resimlerin bozulmaması ve daha parlak durması için kabakların üstüne vernik sürebilirsiniz.

Elinizin emeğiyle meydana getirdiğiniz bu güzel tablolar odanıza bambaşka bir güzellik verecektir.

ONA «HASTALIKLI BEBEK» DERLERDİ

(Baştarfı S. 30 da)

ca Katf'ı koltuğunun altına kıstırıp Derek'i önüne kattı, doğruca eve geldiler. Annesi sararmıştı ama gülümsemeğe çalışıyordu Çocuğun yarasını temizlemek için ocağa bir tas su koymuştu.

Kimse ağzını açıp bir şey söylemediği için çocuk bütün cesaretini toplayıp «Adı Katf'tır» diye kekeledi.

Annesi çocuğun üstünden kanlı gömleği çıkarırken Van amca da ocağın başındaki en iyi iskemleye oturmuş heyecan içinde ayağını yere vurup duruyordu.

Çocuk, «bunu hemen tayfa amcaya geri verip tembihlediğiniz bıçağı alacağım» dediğinde ömründe hiç görmediği bir şeyle karşılaştı. Van amca gülüyordu. Üstelik, tatlı bir sesle «bıçağı unut yavrum» diye konuşmağa başlayınca kendini rüyada sandı. Amcası, «marangozluk senin gibi cesur, yükseklere tırmanabilen birinin yapacağı iş değil. Artık sen de gemici olabilirsin» dedi.

Katf, «kuu-r-r-arak» diye bağırdığında sanki onu alkışlıyor gibiydi.

TİKTAK AMCA

Bu kadar çok yiyecek almamızı anladım da bu kadar muma aklım ermedi doğrusu
Bazı kimseler de çok cahil oluyor. Afrikanın derinliklerine gidiyoruz, yolumuzu nasıl bulacağız?
Civarda yırtıcı hayvan var mıdır?
Bilmem
RRRRRR RRR
RR RRR
Kaç! Canını kurtar!
Bu karanlık bölgeden geçerken biz hep farları yakarız
Müşterim biraz sinirli. Acaba geldiğiniz yol nasıl? Vahşi hayvan çok mu?
Yok canım, korkmayın. Üç metre boyunda bir yılan, iki dev gergedan, birkaç goril ve aslandan başka birşey yok
!!
Çabuk peşimden gelin. Şu vapura yetişelim. Ben size Londra Hayvanat Bahçesindeki hayvanları göstereyim. Böylesi ikimiz için de daha iyi.

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.